

Új trendek a droghasználatban és az iskolapszichológus lehetőségei a drogprevencióban

Ágoston Csilla

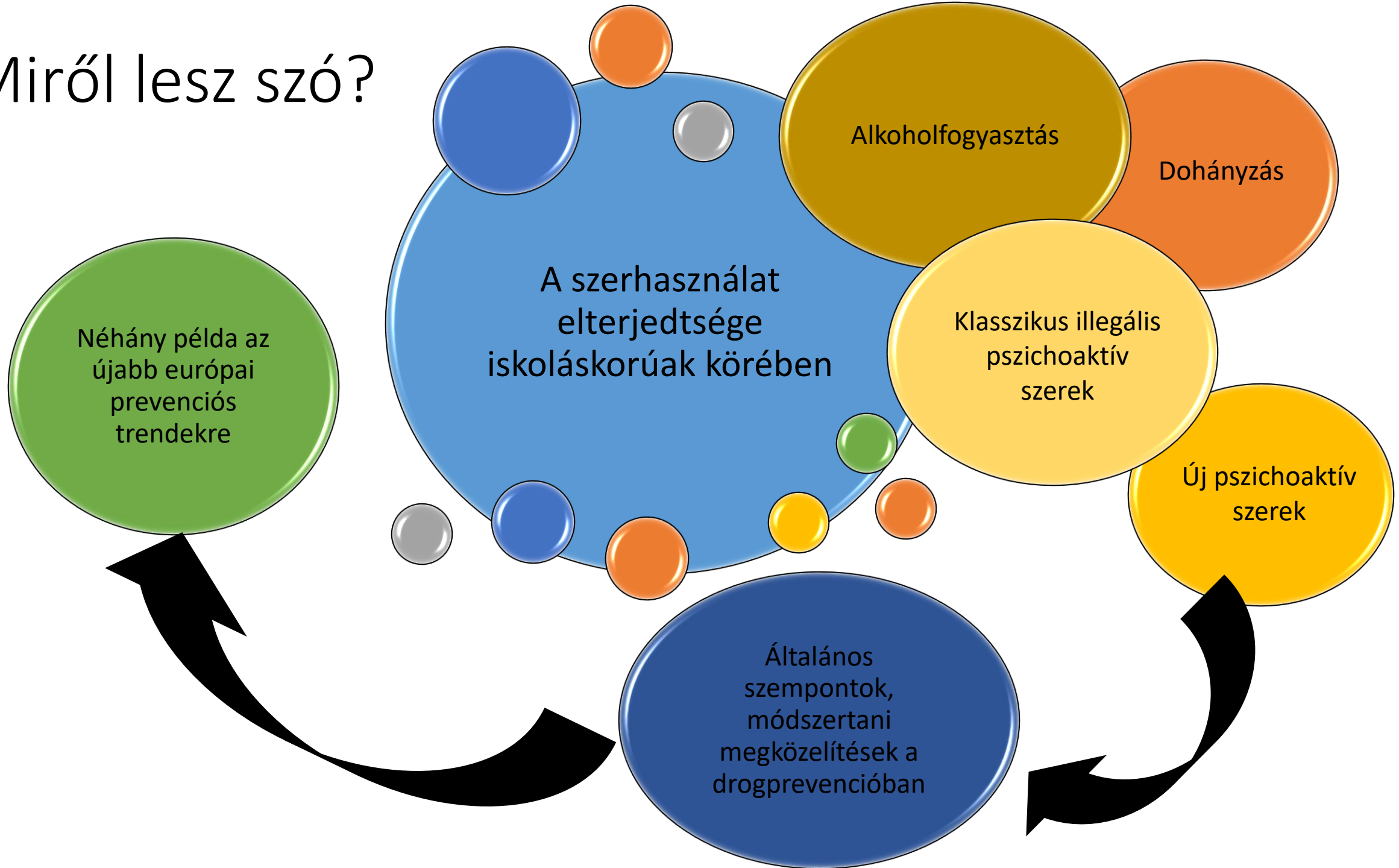
ELTE PPK

Iskolapszichológia Tanszék

2016. február 23.

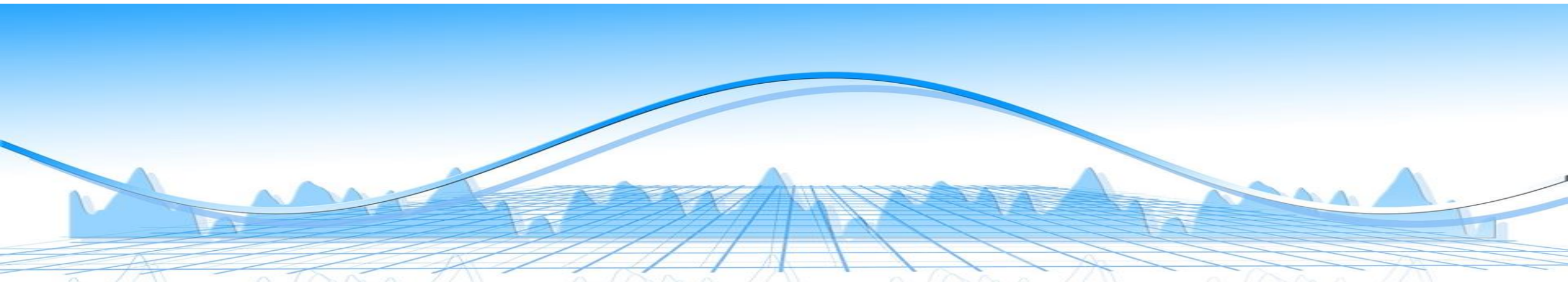

Miről lesz szó?

A szerhasználat elterjedtsége iskoláskorúak körében

Az epidemiológiai kutatások tükrében

A szerfogyasztás elterjedtsége iskoláskorúak körében

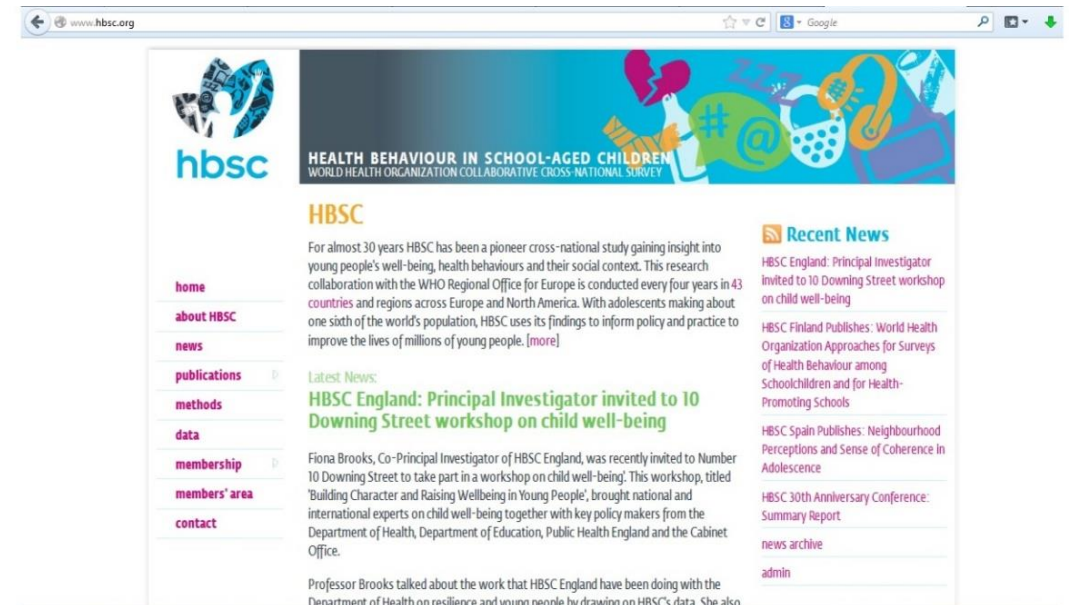
ESPAD

- Összehasonlítható adatok gyűjtése 39 országban a szerhasználattal kapcsolatban, 1995 óta
- 15-16 évesek
- 4 évente

HBSC

- Nemzetközi felmérés 44 országból és régióból (Európa és USA) különböző egészségi mutatók mentén, 1983 óta
- 11, 13 és 15 évesek
- 4 évente

Mit mérünk, és ez hogyan mutatja meg a valós helyzetet?

Közvetlen indikátorok:

- Kérdőíves vagy interjú módszer
- Önbevallásos -> torzítások!
- Bizonyos csoportok alulreprezentáltak
- Az egyes jelzőszámoknak nincs abszolút mértéke
- Számít az adott populáció survey-kultúrája, a probléma társadalmi beágyazódottsága
- Fontos az azonos módszertan a nemzetközi összehasonlításkor

Példa a torzításokra (Paksi, 2007)

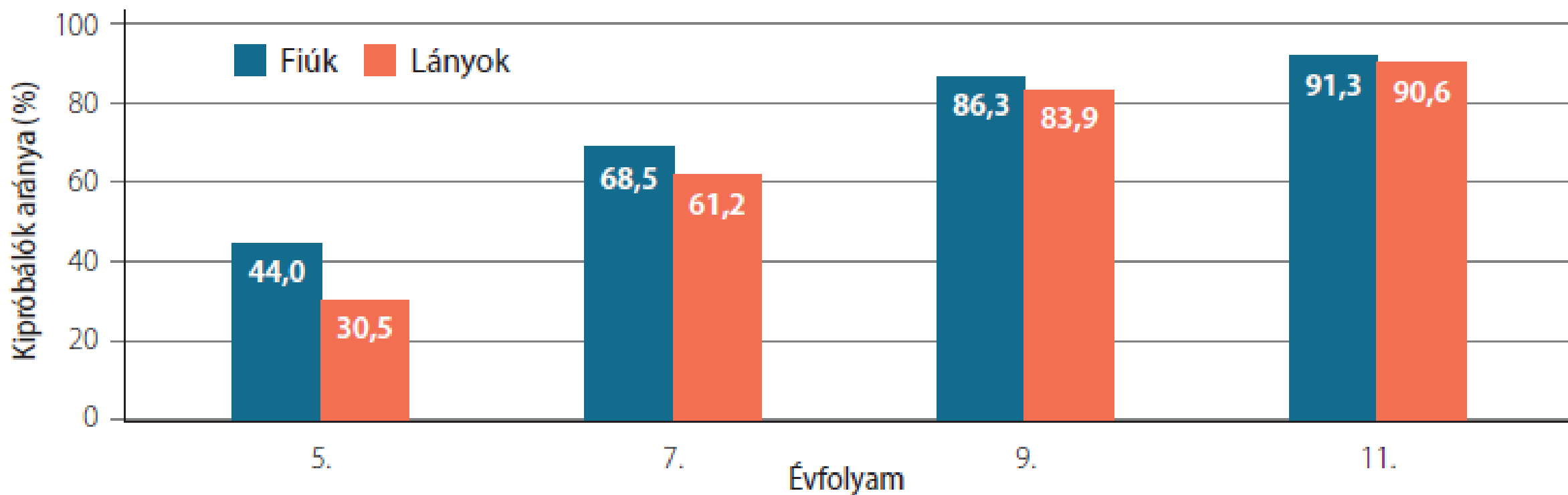
- „Ifjúság 2000”: a 15-29 éveseknél **7%** a droghasználat életprevalenciája
  - interjú
- 1999-es ESPAD: a 15-16 éveseknél **17%** a droghasználat életprevalenciája
  - önkitöltős
- 18-24 éves katonai szakközépiskolások és sorkatonák (Szilágyi, 2000): **10%**-os életprev. (vö.: ESPAD: a 9-10-es középiskolás fiúknál ez **23%**)

Alkoholfogyasztás

Az alkoholfogyasztás életprevalenciája (HBSC, 2010)

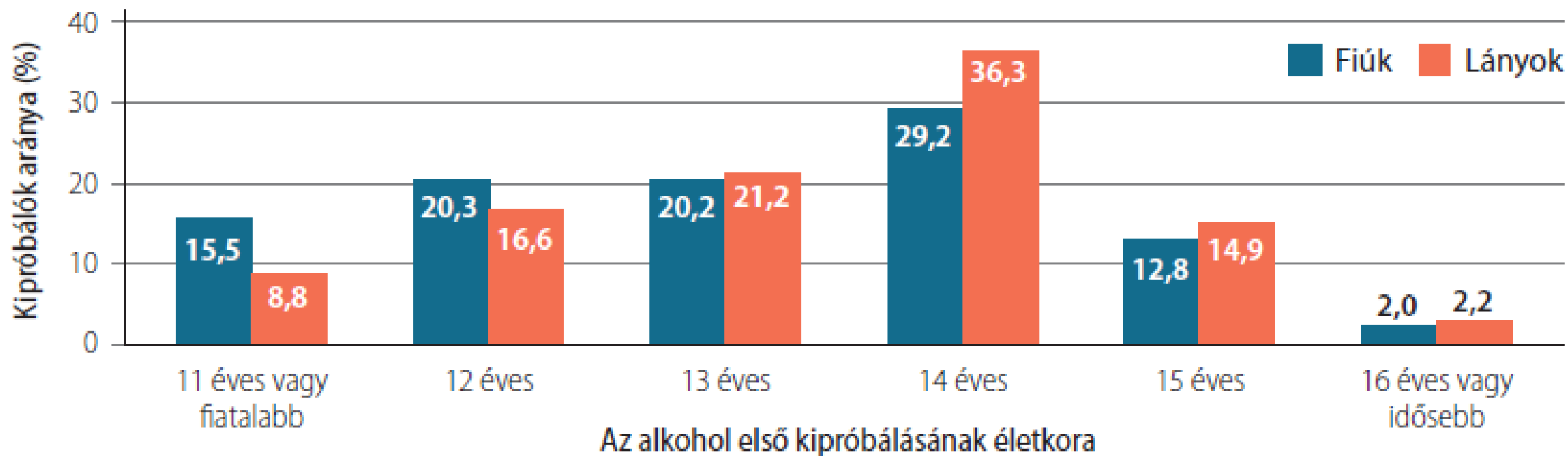
5.1. ábra | Az 1-2 kortynál több alkoholt már fogyasztott tanulók aránya nem és évfolyam szerint (N=7987)

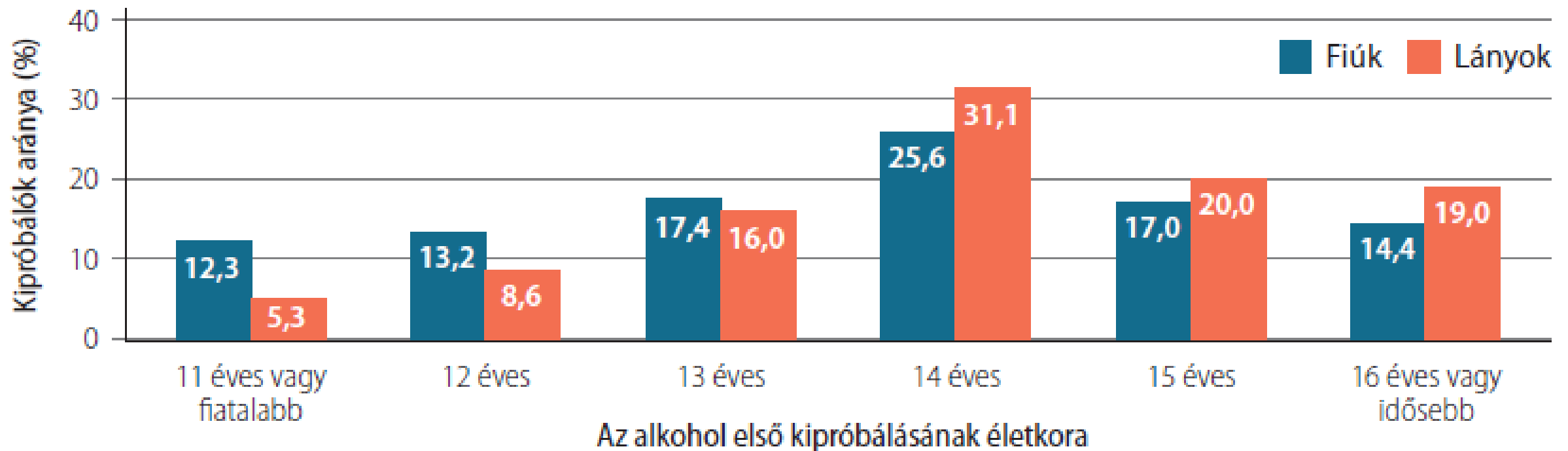
Mikor kezdődik a kipróbálás? (HBSC, 2010)

5.3. ábra | Az alkohol kipróbálásának életkora alkoholt már fogyasztott 9. évfolyamos tanulók körében (N=1718)

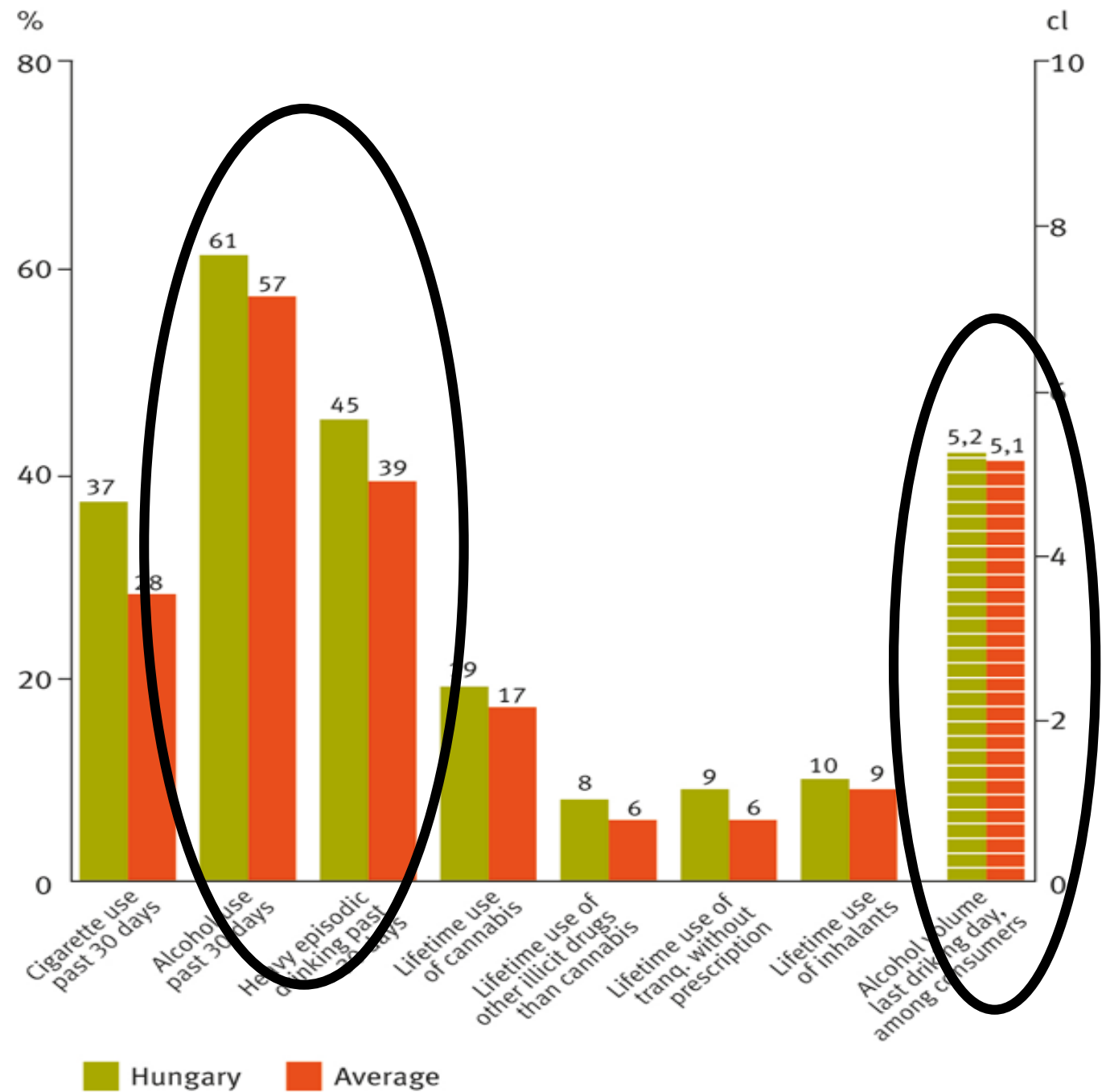

Mikor kezdődik a kipróbálás? (HBSC, 2010)

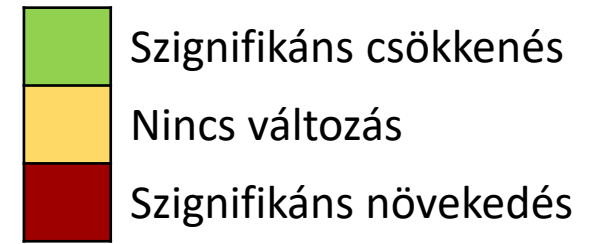
5.4. ábra | Az alkohol kipróbálásának életkora alkoholt már fogyasztott 11. évfolyamos tanulók körében (N = 2045)

A 2011-es ESPAD Magyarországra vonatkozó összehasonlító eredményei - alkohol

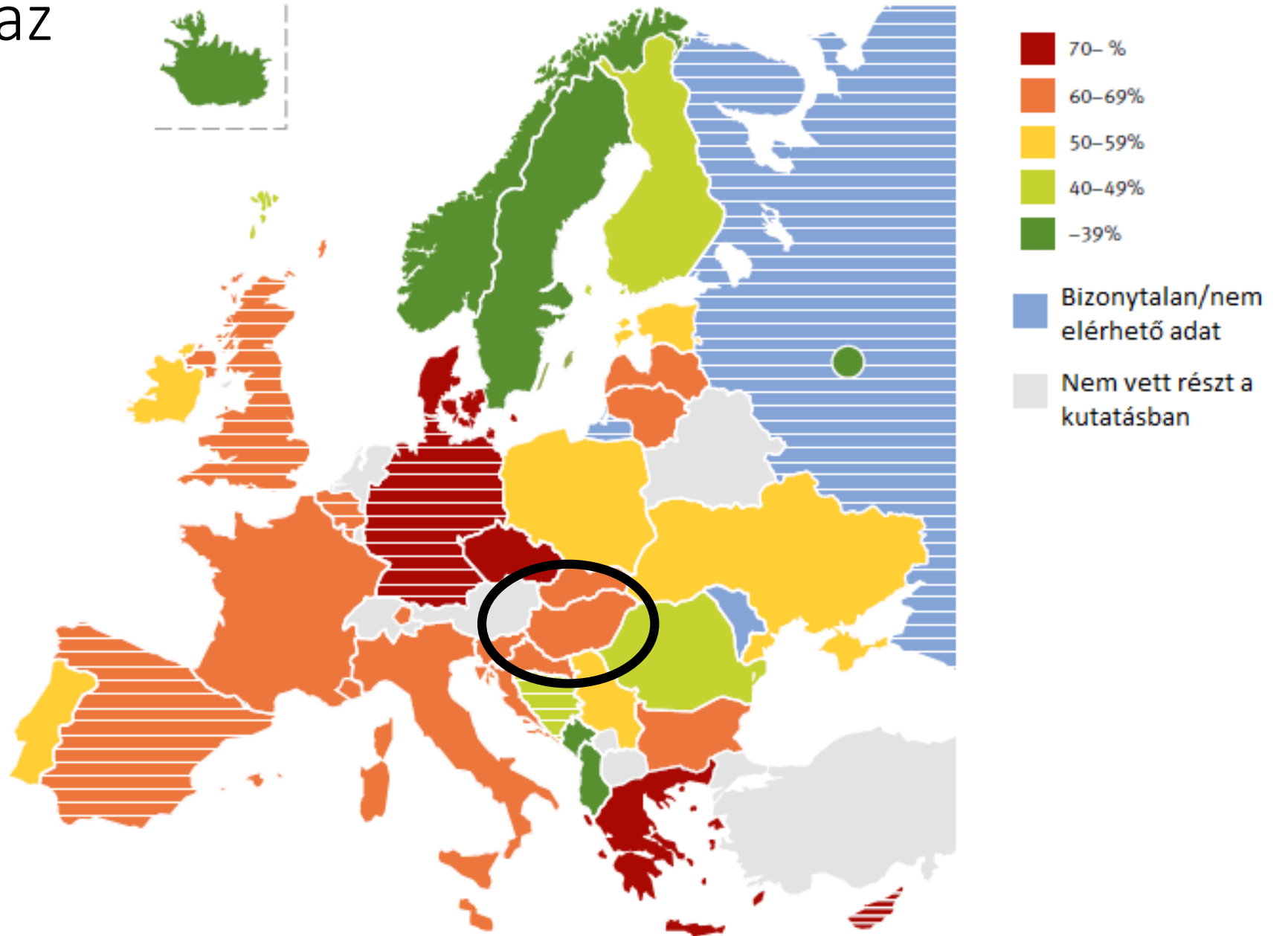
A 2007-es vizsgálat óta történt szignifikáns változások (ESPAD, 2011)

Dohányzás az utóbbi 30 napban (%)	Alkohol-fogyasztás az utóbbi 30 napban (%)	Heavy episodic drinking* az utóbbi 30 napban (%)	Az elfogyasztott alkohol mennyisége a legutóbbi napon, amikor alkoholt fogyasztott (cl)	Kannabisz-fogyasztás élet-prevalenciája (%)	Más illegális pszichoaktív szerek fogyasztásának élet-prevalenciája (%)	Nyugtatók/altatók vény nélküli fogyasztásának életprevalenciája (%)	Inhalánsok használatának élet-prevalenciája (%)
37	61	45	5.2	19	8	9	10

Alkalmi nagyivás (egy alkalommal 5 vagy több ital fogyasztása). Egy ital megfeleltethető 5 dl sörnek, 5 dl cidernek, 2 pohár/üveg alkoholos üdítőnek (kb. 5 dl), egy pohár bornak (kb. 1,5 dl) vagy 0,5 dl tömény italnak.

Alkoholfogyasztás az utóbbi 30 napban (ESPAD, 2011)

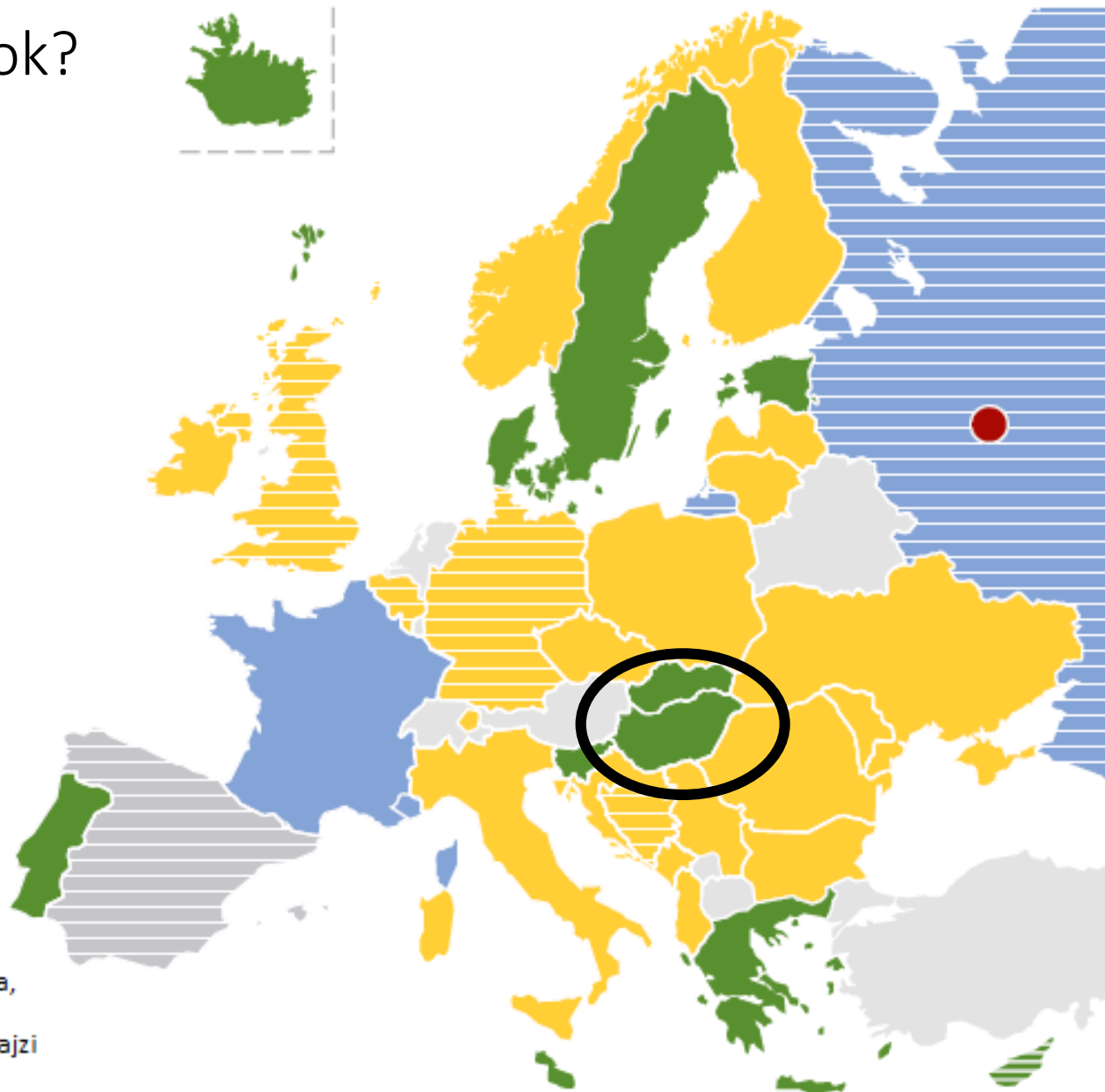
Belgium, Bosznia-Hercegovina, Ciprus, Németország és Oroszország: korlátozott földrajzi lefedettség

Spanyolország, Egyesült Királyság és USA: korlátozott összehasonlíthatóság.

Az elmúlt havi alkoholfogyasztás gyakorisága nem és évfolyam szerint (N = 7860) (HBSC, 2010)

Évfolyam	Nem ivott alkoholt (%)		Alkalmilag (%)		Többször (%)	
	Fiúk	Lányok	Fiúk	Lányok	Fiúk	Lányok
5.	78,9	87,4	15,9	11,0	5,2	1,5
7.	60,7	69,7	28,1	24,3	11,2	6,2
9.	33,7	41,1	33,0	37,4	33,2	21,6
11.	21,1	24,6	31,2	43,9	47,6	31,5

Mit isznak az európai fiatalok? (ESPAD, 2011)

- Bor
- Alkoholos üdítő
- Sör
- Cider
- Tömény italok
- Bizonytalan/nem elérhető adat
- Nem vett részt a kutatásban

Belgium, Bosznia-Hercegovina,
Ciprus, Németország és
Oroszország: korlátozott földrajzi
lefedettség

Egyesült Királyság: korlátozott
összehasonlíthatóság

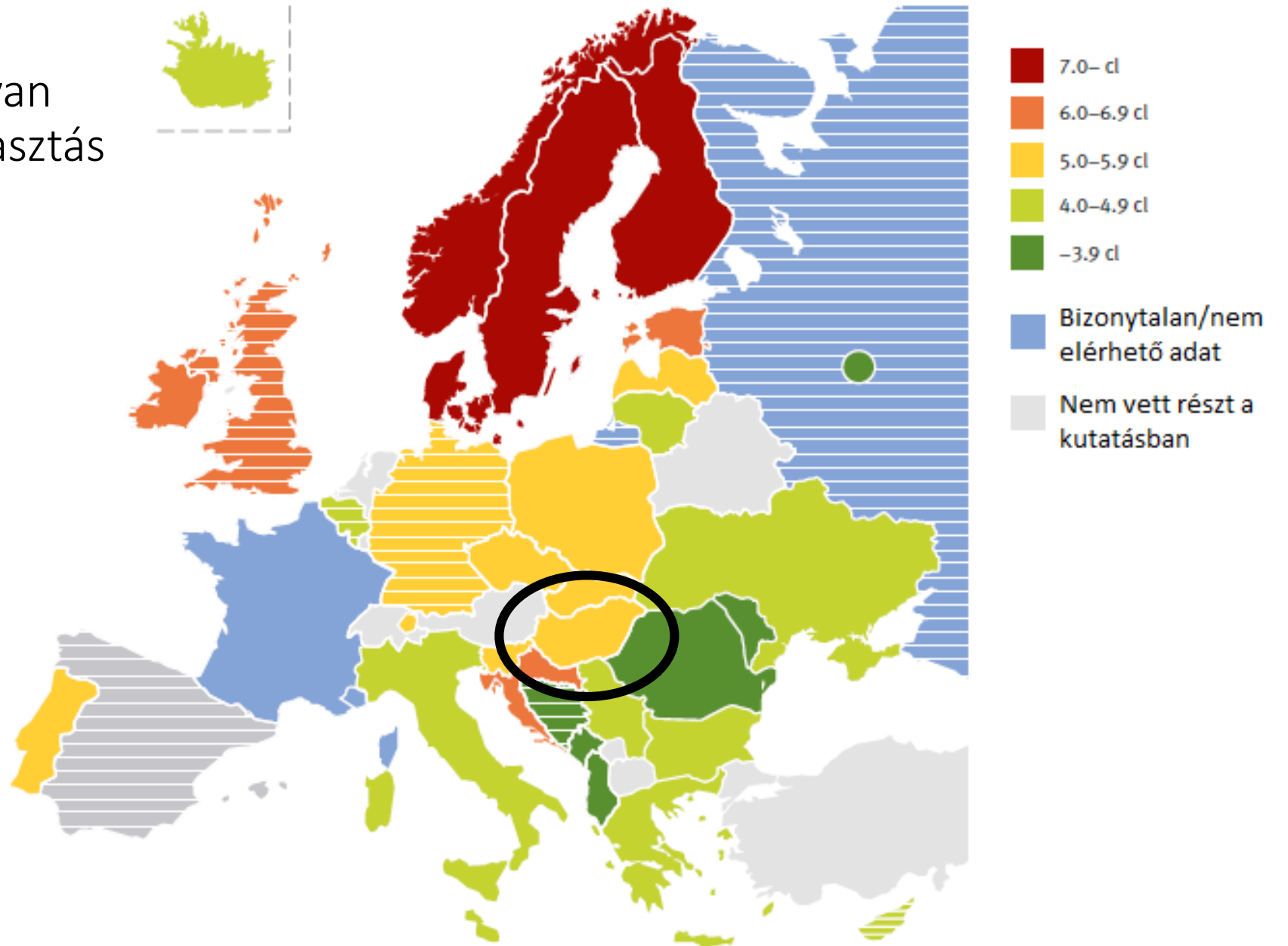
Mit isznak a magyar fiatalok? (HBSC, 2010)

5.1. táblázat | A különböző alkoholfajták napi és heti fogyasztásának gyakorisága nem és évfolyam szerint

Alkoholféleség	Évfolyam (%)								Összesen (%)	
	5.		7.		9.		11.			
	Fiú	Lány	Fiú	Lány	Fiú	Lány	Fiú	Lány	Fiú	Lány
Sör (N = 7954)	2,2	0,2	6,0	0,9	22,9	6,8	40,9	11,7	19,7	5,6
Bor, boros kóla, pezsgő (N = 7944)	1,3	0,5	3,9	2,2	20,7	10,7	26,5	15,9	14,5	8,2
Röviditalok (N = 7954)	1,3	0,4	2,8	1,6	17,8	10,1	28,9	15,1	14,0	7,6
Alkoholos üdítők (N = 7912)	2,6	1,0	3,9	1,6	13,3	8,4	11,9	7,8	8,5	5,1
Édes likőrök (N = 7912)	1,7	0,6	2,4	1,8	5,8	4,3	4,8	4,1	3,8	2,9
Egyéb (N = 7931)	1,2	0,5	3,2	1,4	13,4	7,2	17,5	8,3	9,6	4,8

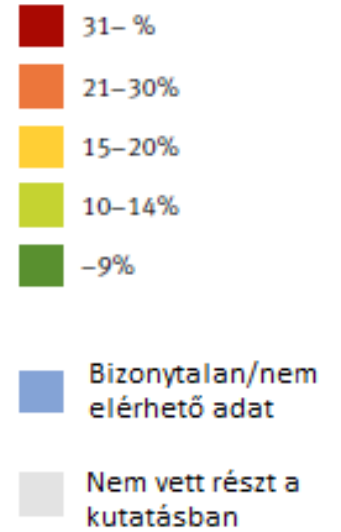
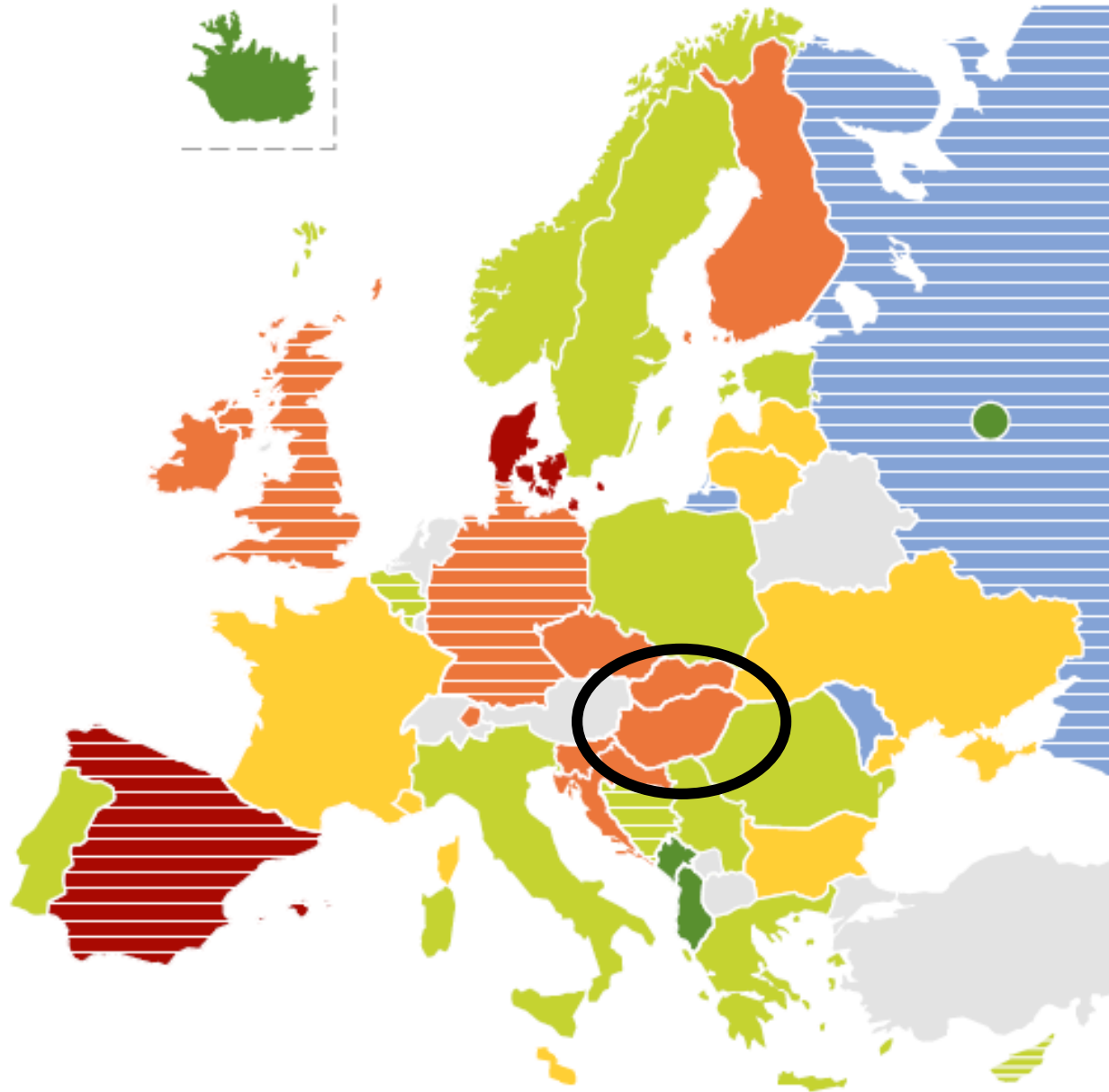
Az elfogyasztott alkohol mennyisége a legutóbbi olyan napon, amikor alkoholfogyasztás történt (ESPAD, 2011)

Belgium, Bosznia-Hercegovina,
Ciprus, Németország és
Oroszország: korlátozott földrajzi
lefedettség

Egyesült Királyság:
korlátozott összehasonlíthatóság.

Lerészegedés az utóbbi 30 napban (ESPAD, 2011)

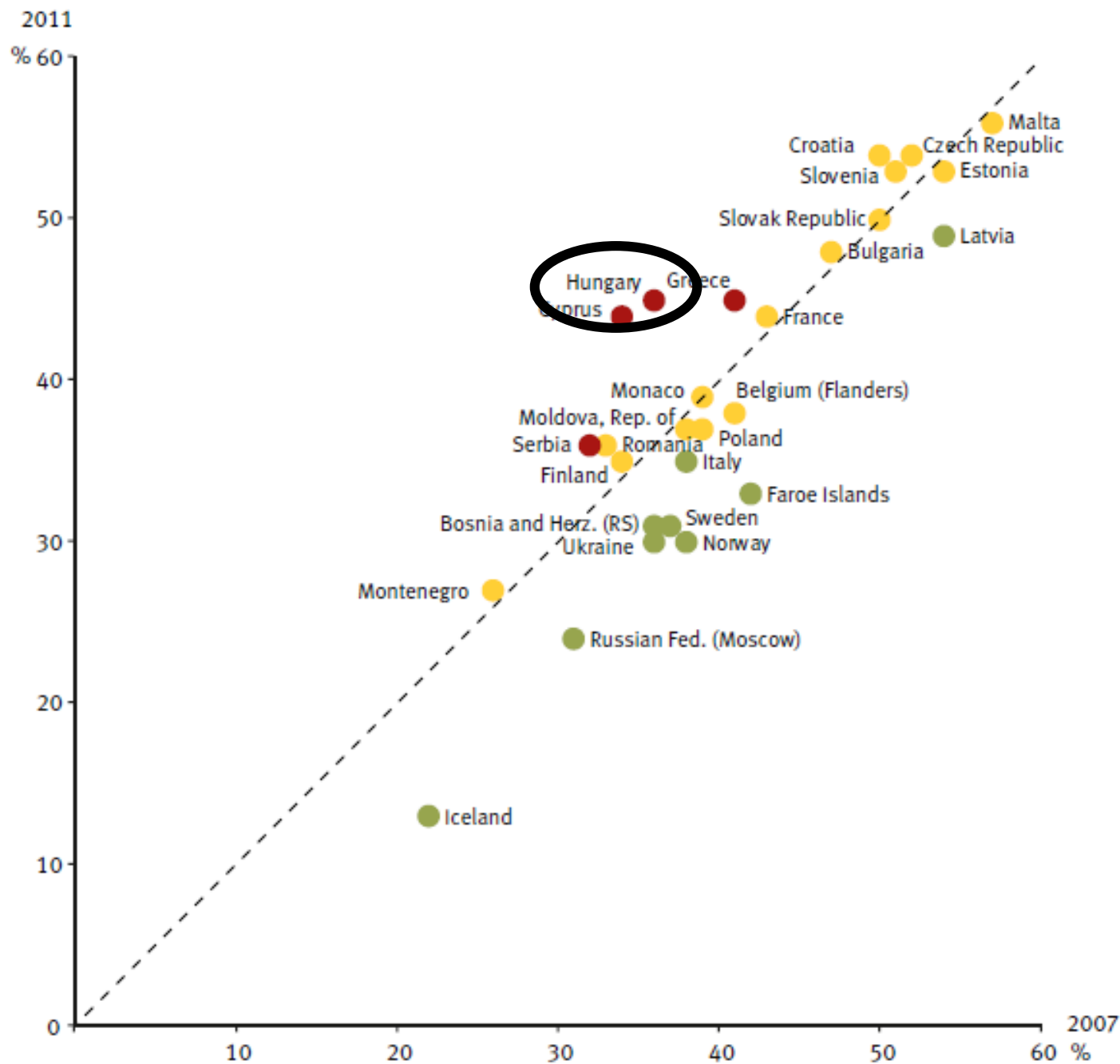
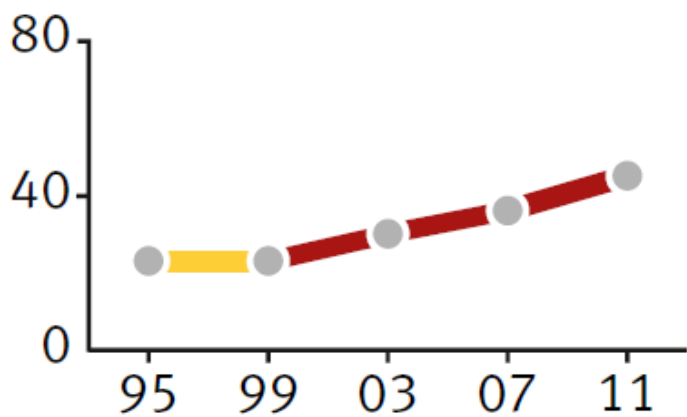
Belgium, Bosznia-Hercegovina,
Ciprus, Németország és
Oroszország: korlátozott földrajzi
lefedettség

Spanyolország, Egyesült Királyság, USA:
korlátozott összehasonlíthatóság

Trendek az alkalmi nagyivás terén (ESPAD, 2011)

- Szignifikáns növekedés
- Nincs változás
- Szignifikáns csökkenés

Hungary

Alkoholfogyasztási szokások iskolatípusok szerint a 9. és 11. évfolyamos tanulók körében (HBSC, 2010)

Alkoholfogyasztási mutatók	Gimnázium/szakközépiskola (%)		Szakiskola (%)
Kipróbálók (N = 7987)	88,9	>	85,6
Életében legalább kétszer volt már részeg (N = 7975)	50,7	<	61,4
Az elmúlt hónapban legalább egyszer volt már részeg (N = 7944)	28,7	<	43,6
Első részegség 13 éves vagy fiatalabb korban (N = 4352)	9,9	<	18,0

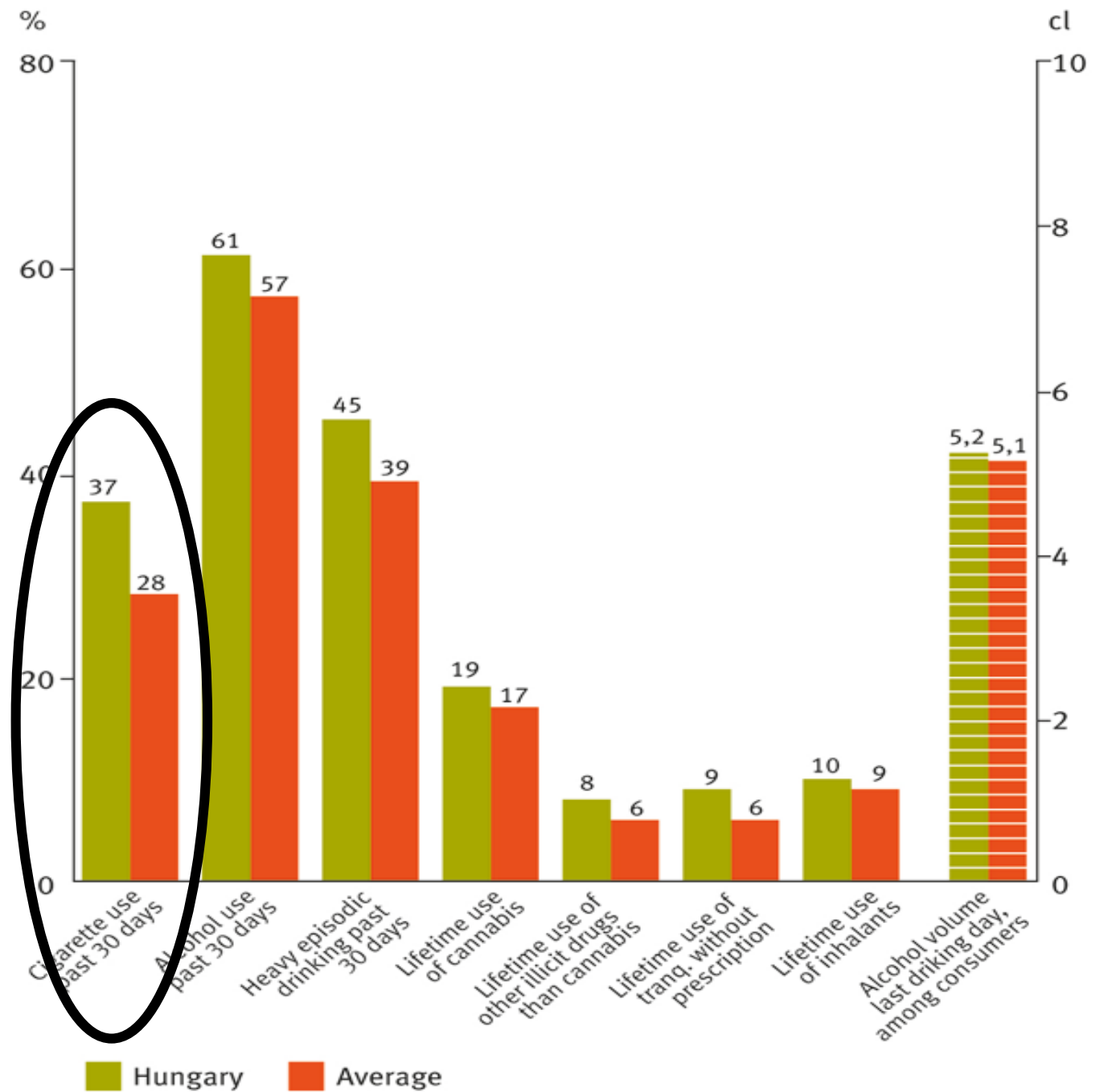
Összefoglalva...

- ... a magyar diákok körében magasabb az alkoholfogyasztás havi prevalenciája és az alkalmi nagyivás is az európai átlaghoz képest
- ... kedvezőtlen jel a tömény italok nagy népszerűsége
- ...A kipróbálás 14 éves korban csúcsosodik ki
- ...A szakiskolák mutatóiból negatívabb kép rajzolódik ki az alkoholfogyasztás terén

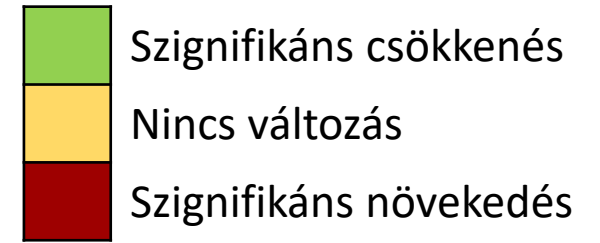
Dohányzás

A 2011-es ESPAD Magyarországra vonatkozó összehasonlító eredményei - dohányzás

A 2007-es vizsgálat óta történt szignifikáns változások (ESPAD, 2011)

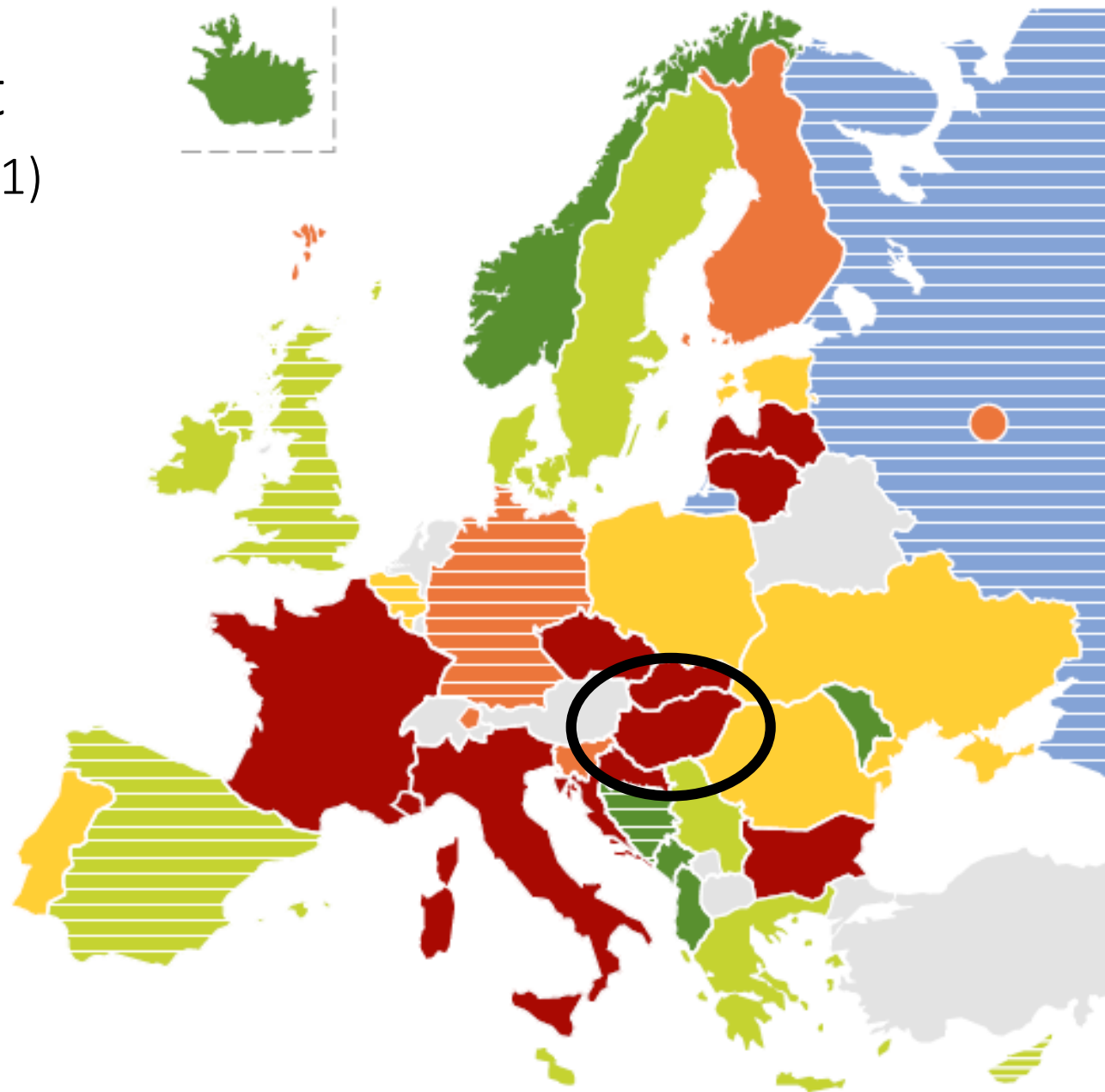

Dohányzás az utóbbi 30 napban (%)	Alkohol-fogyasztás az utóbbi 30 napban (%)	Heavy episodic drinking* az utóbbi 30 napban (%)	Az elfogyasztott alkohol mennyisége a legutóbbi napon, amikor alkoholt fogyasztott (cl)	Kannabisz-fogyasztás élet-prevalenciája (%)	Más illegális pszichoaktív szerek fogyasztásának élet-prevalenciája (%)	Nyugtatók/altatók vény nélküli fogyasztásának életprevalenciája (%)	Inhalánsok használatának élet-prevalenciája (%)
37	61	45	5.2	19	8	9	10

Egy alkalommal 5 vagy több ital fogyasztása. Egy ital megfeleltethető 5 dl sörnek, 5 dl cidernek, 2 pohár/üveg alkoholos üdítőnek (kb. 5 dl), egy pohár bornak (kb. 1,5 dl) vagy 0,5 dl tömény italnak.

Dohányzás az elmúlt 30 napban (ESPAD, 2011)

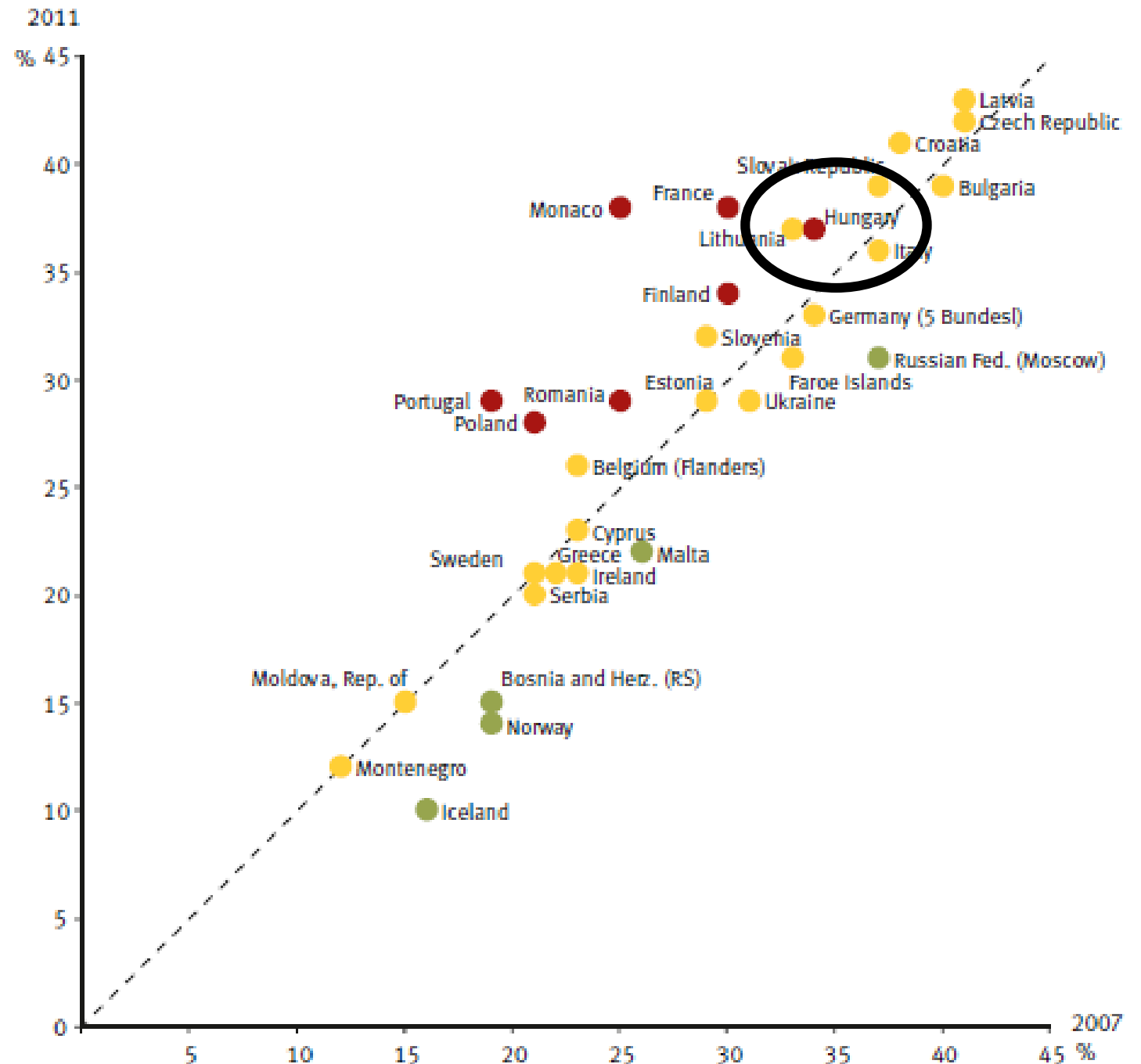
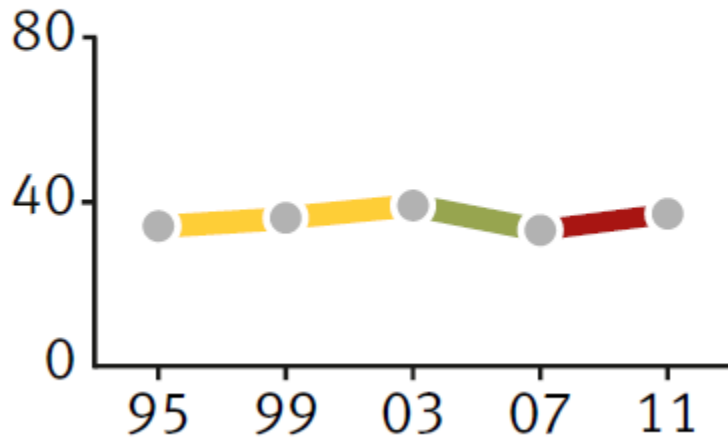
Belgium, Bosznia-Hercegovina, Ciprus, Németország és Oroszország: korlátozott földrajzi lefedettség

Spanyolország, Egyesült Királyság és USA: korlátozott összehasonlíthatóság.

Trendek a dohányzás terén (ESPAD, 2011)

- Szignifikáns növekedés
- Nincs változás
- Szignifikáns csökkenés

Hungary

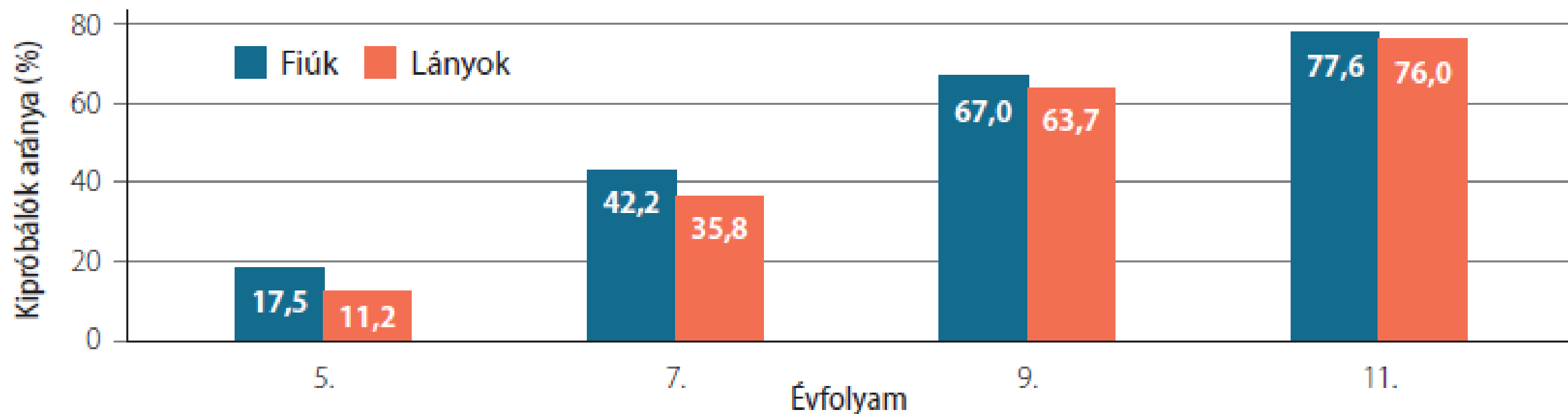

Dohányzási szokások iskolatípusok szerint az 5–11. évfolyamos tanulók körében (%) (HBSC, 2010)

Dohányzási mutatók	Gimnázium/Szakközépiskola	Szakmunkásképző/szakiskola
Kipróbálók (N = 7994)	69,2	77,2
Jelenleg nem dohányzók (N = 8017)	63,6	48,2
Legalább hetente dohányzók (N = 8019)	29,0	44,5
Naponta dohányzók (N = 8017)	23,3	39,8
Kipróbálás 12 éves vagy fiatalabb korban (N = 4209)	12,2	22,2

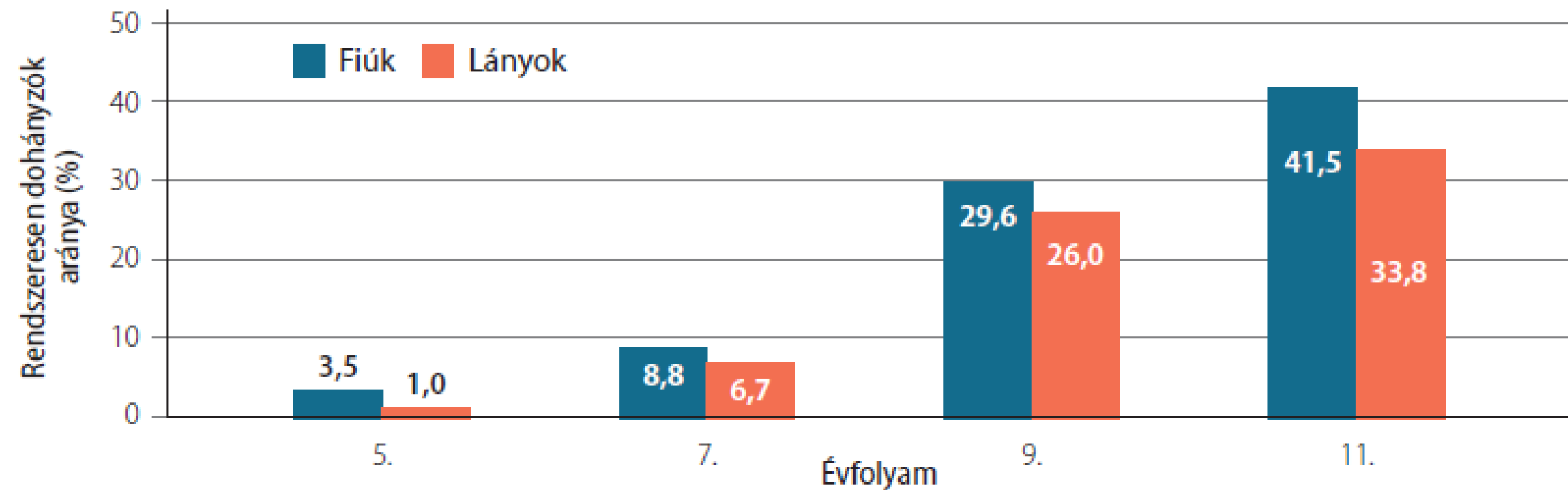
A dohányzás kipróbálása (HBSC, 2010)

4.1. ábra | A dohányzást már kipróbált tanulók aránya nem és évfolyam szerint (N = 7995)

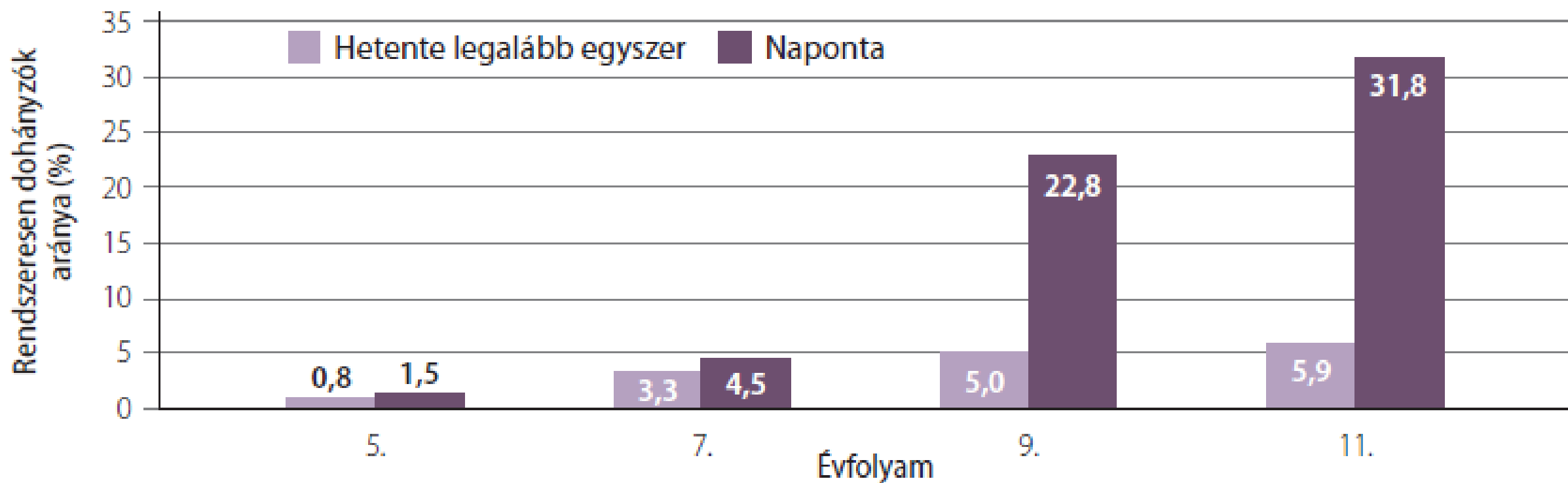

Heti rendszerességgű dohányzás (HBSC, 2010)

4.2. ábra | A legalább heti rendszerességgel dohányzó tanulók aránya nem és évfolyam szerint (N = 8015)

4.3. ábra | A naponta és hetente dohányzó tanulók aránya évfolyam szerint (N = 8015)

Összefoglalva

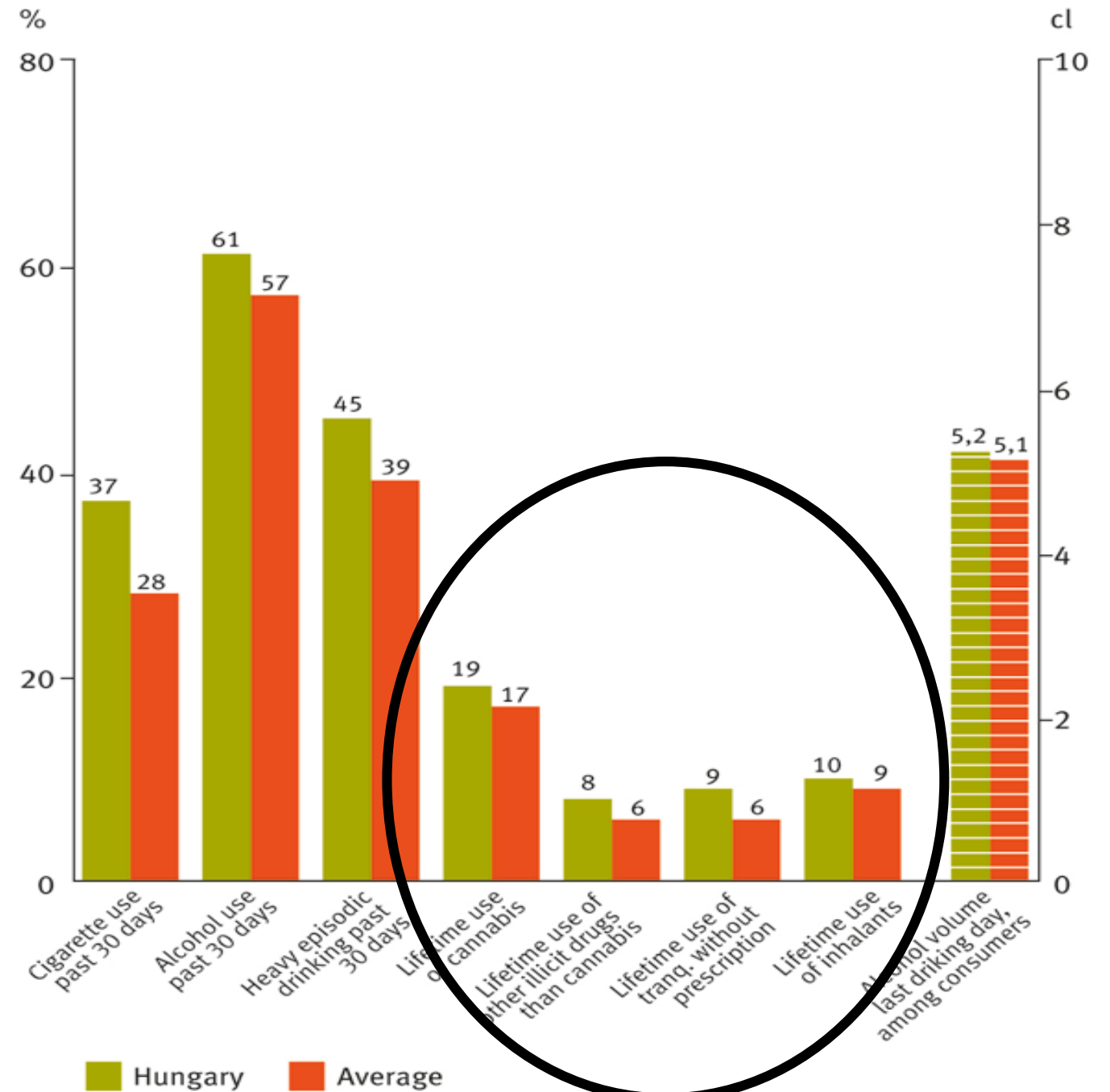
- Magyar serdülők dohányzási mutatói rosszabbak az európai átlagnál
- 2007 óta újra emelkedett a dohányzás havi prevalenciája
- A hetente dohányzók körében sokan vannak, akik naponta dohányoznak -> rászokás
- A szakiskolákban itt is negatívabb kép rajzolódik ki a tanulók dohányzási szokásairól

Klasszikus illegális pszichoaktív szerek

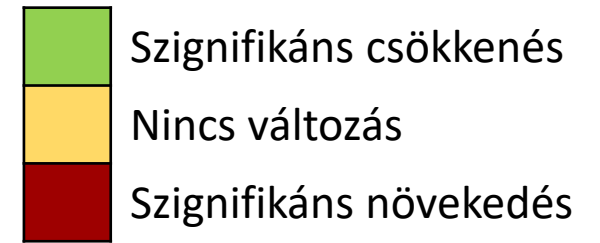

A 2011-es ESPAD Magyarországra vonatkozó összehasonlító eredményei – illegális szerek használata

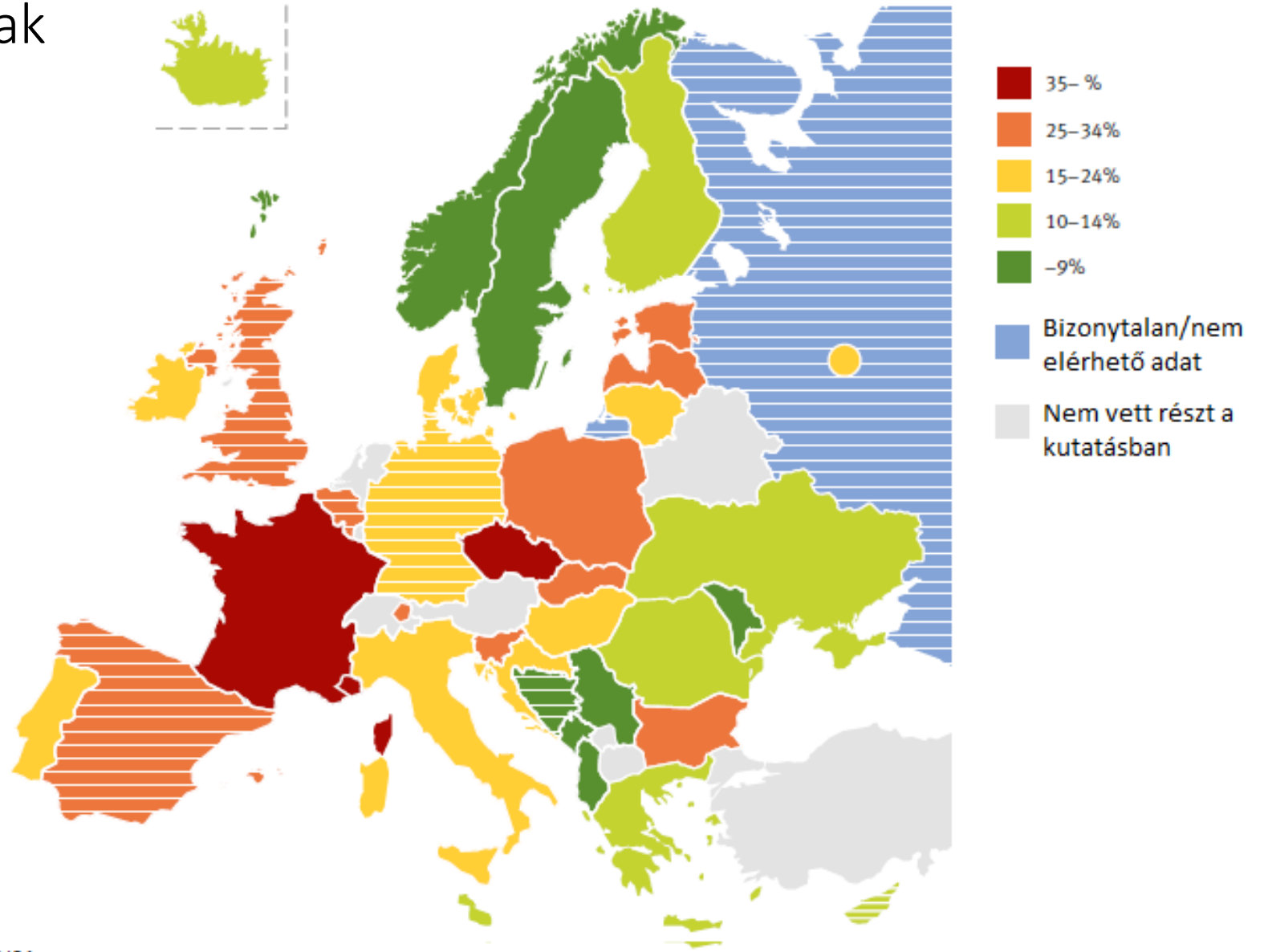
A 2007-es vizsgálat óta történt szignifikáns változások (ESPAD, 2011)

Dohányzás az utóbbi 30 napban (%)	Alkohol-fogyasztás az utóbbi 30 napban (%)	Heavy episodic drinking* az utóbbi 30 napban (%)	Az elfogyasztott alkohol mennyisége a legutóbbi napon, amikor alkoholt fogyasztott (cl)	Kannabisz-fogyasztás élet-prevalenciája (%)	Más illegális pszichoaktív szerek fogyasztásának élet-prevalenciája (%)	Nyugtatók/altatók vény nélküli fogyasztásának életprevalenciája (%)	Inhalánsok használatának élet-prevalenciája (%)
37	61	45	5.2	19	8	9	10

Egy alkalommal 5 vagy több ital fogyasztása. Egy ital megfeleltethető 5 dl sörnek, 5 dl cidernek, 2 pohár/üveg alkoholos üdítőnek (kb. 5 dl), egy pohár bornak (kb. 1,5 dl) vagy 0,5 dl tömény italnak.

Illegális szerek használatának életprevalenciája* (ESPAD, 2011)

Belgium, Bosznia-Hercegovina, Ciprus, Németország és Oroszország: korlátozott földrajzi lefedettség

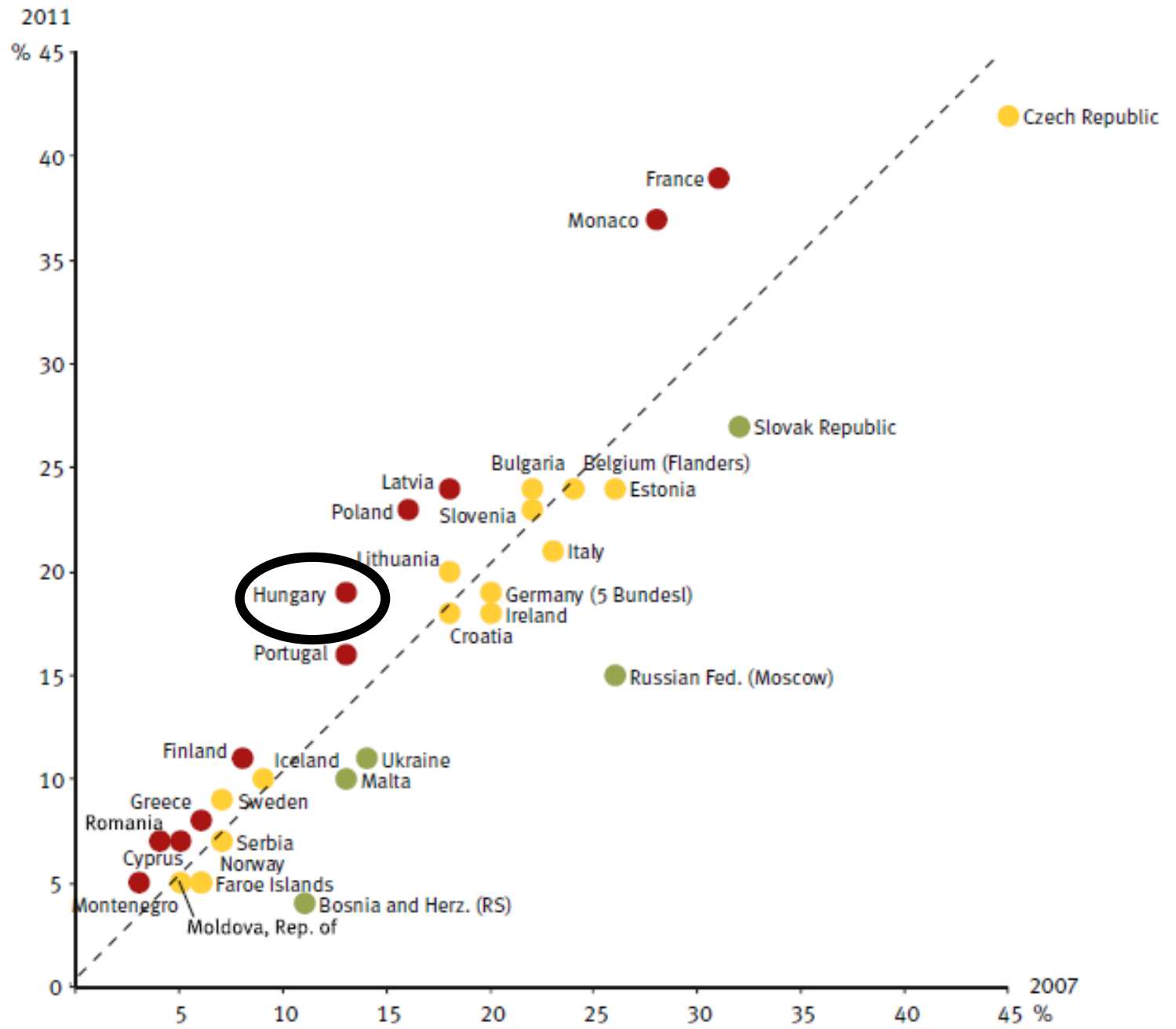
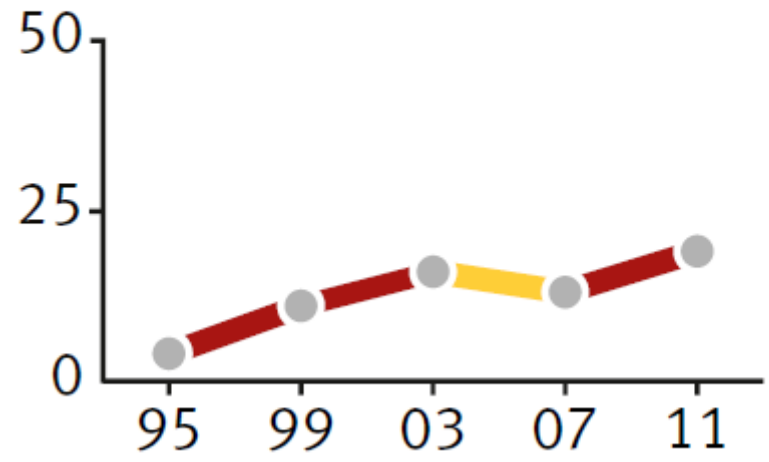
Spanyolország, Egyesült Királyság, USA: korlátozott összehasonlíthatóság

*Vizsgált szerek: kannabisz, amfetaminok, kokain, crack, ecstasy, LSD vagy más hallucinogének, heroin, GHB

Trendek a kannabisz-fogyasztásban (ESPAD, 2011)

- Szignifikáns növekedés
- Nincs változás
- Szignifikáns csökkenés

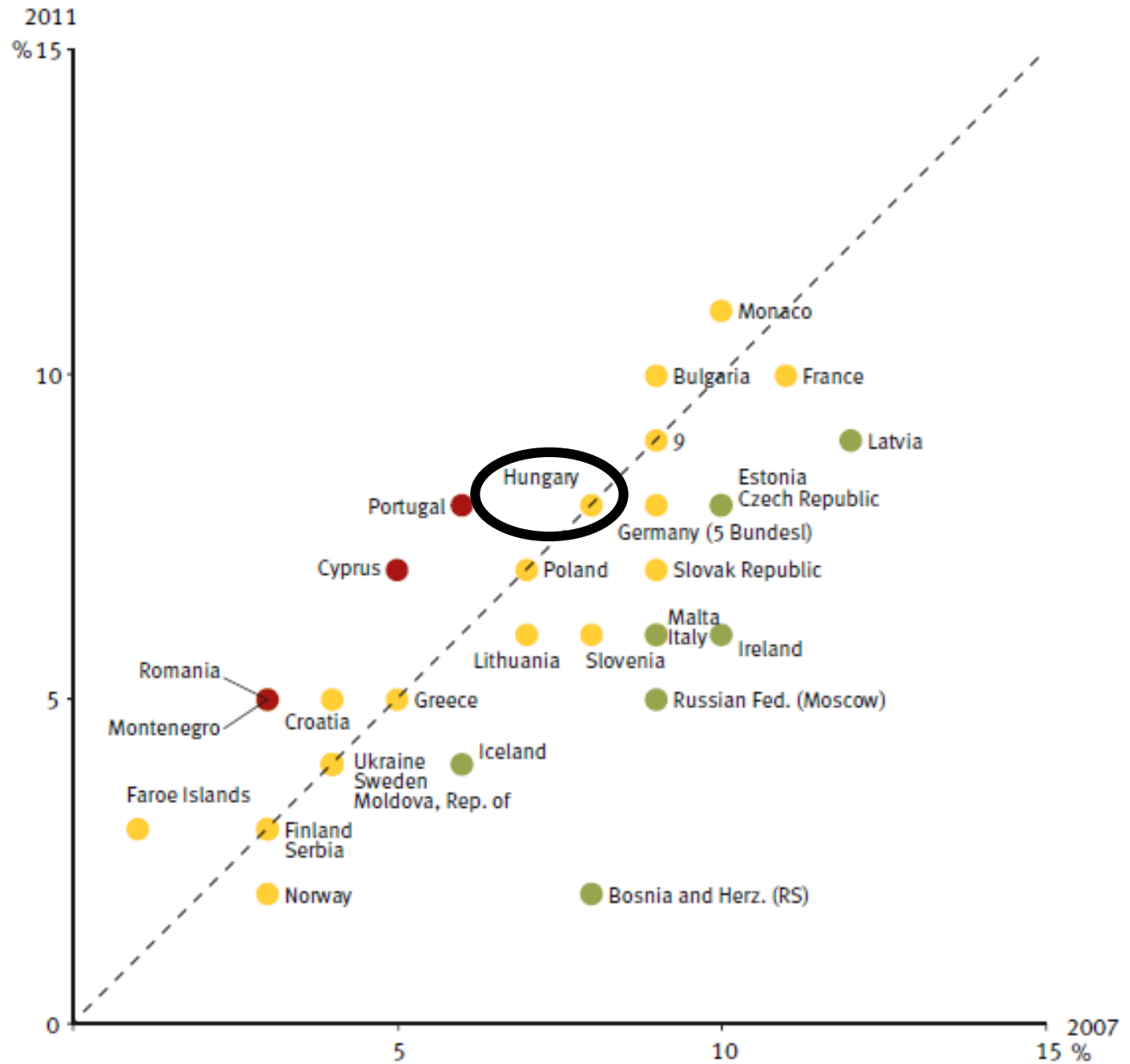
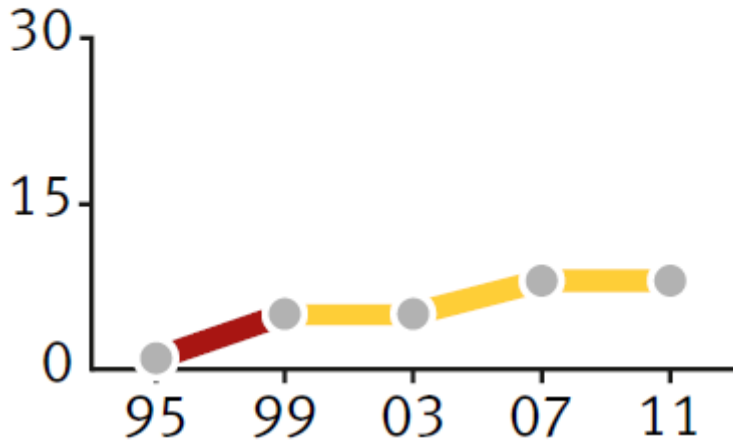
Hungary

Trendek más illegális szerek fogyasztásában (ESPAD, 2011)

- Szignifikáns növekedés
- Nincs változás
- Szignifikáns csökkenés

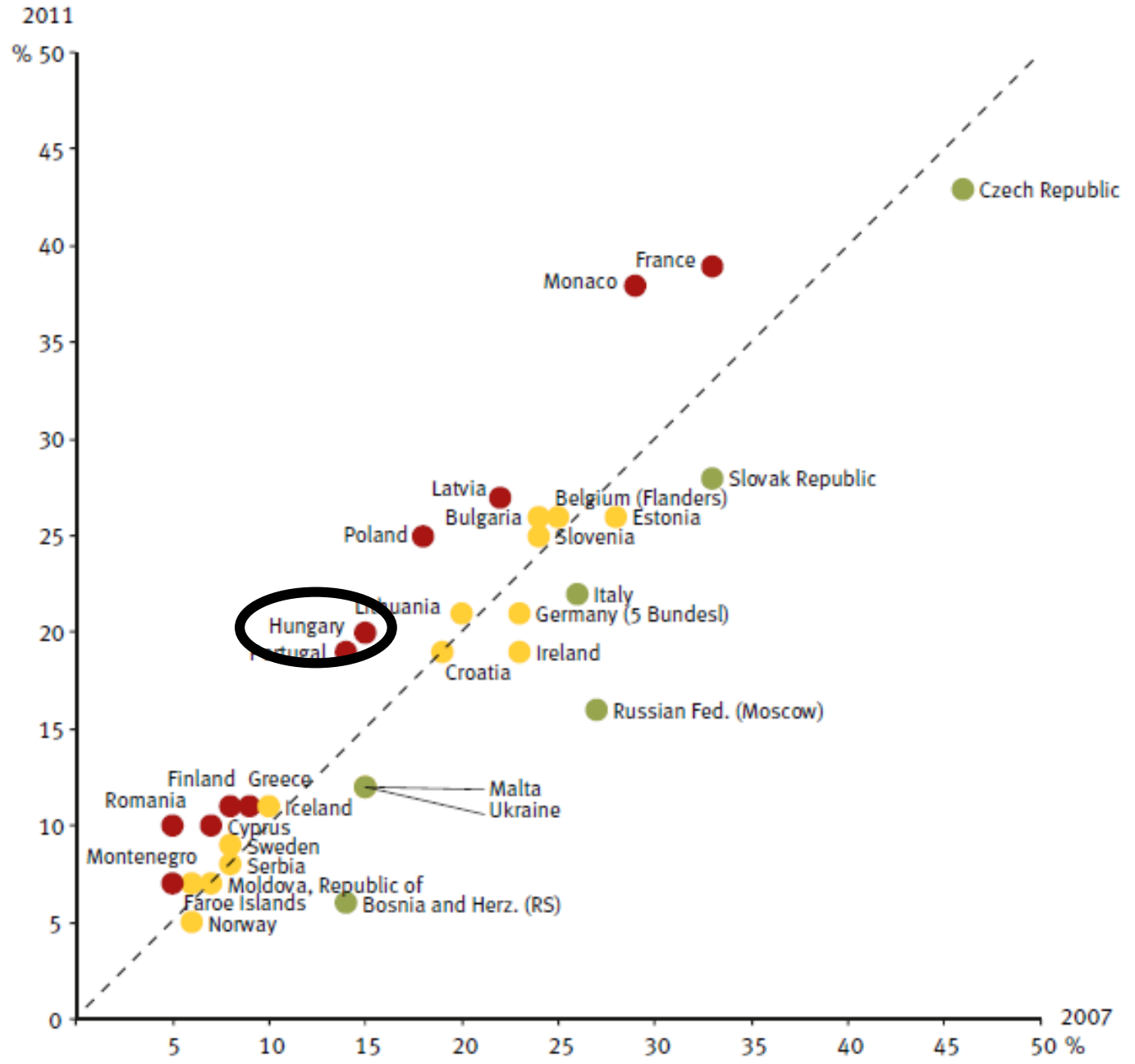
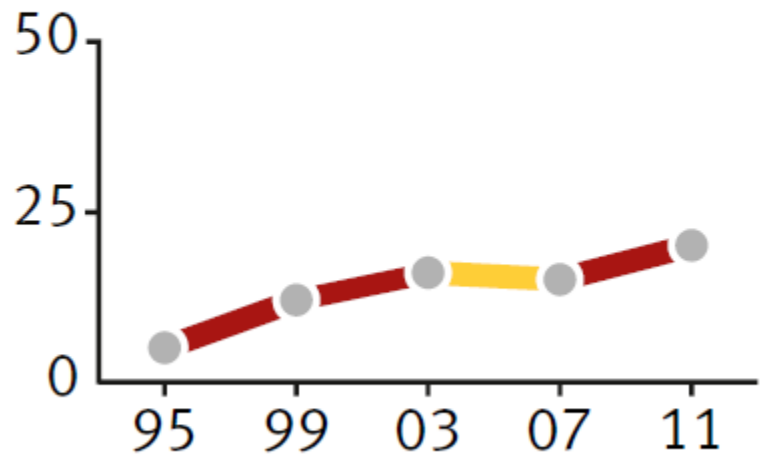
Hungary

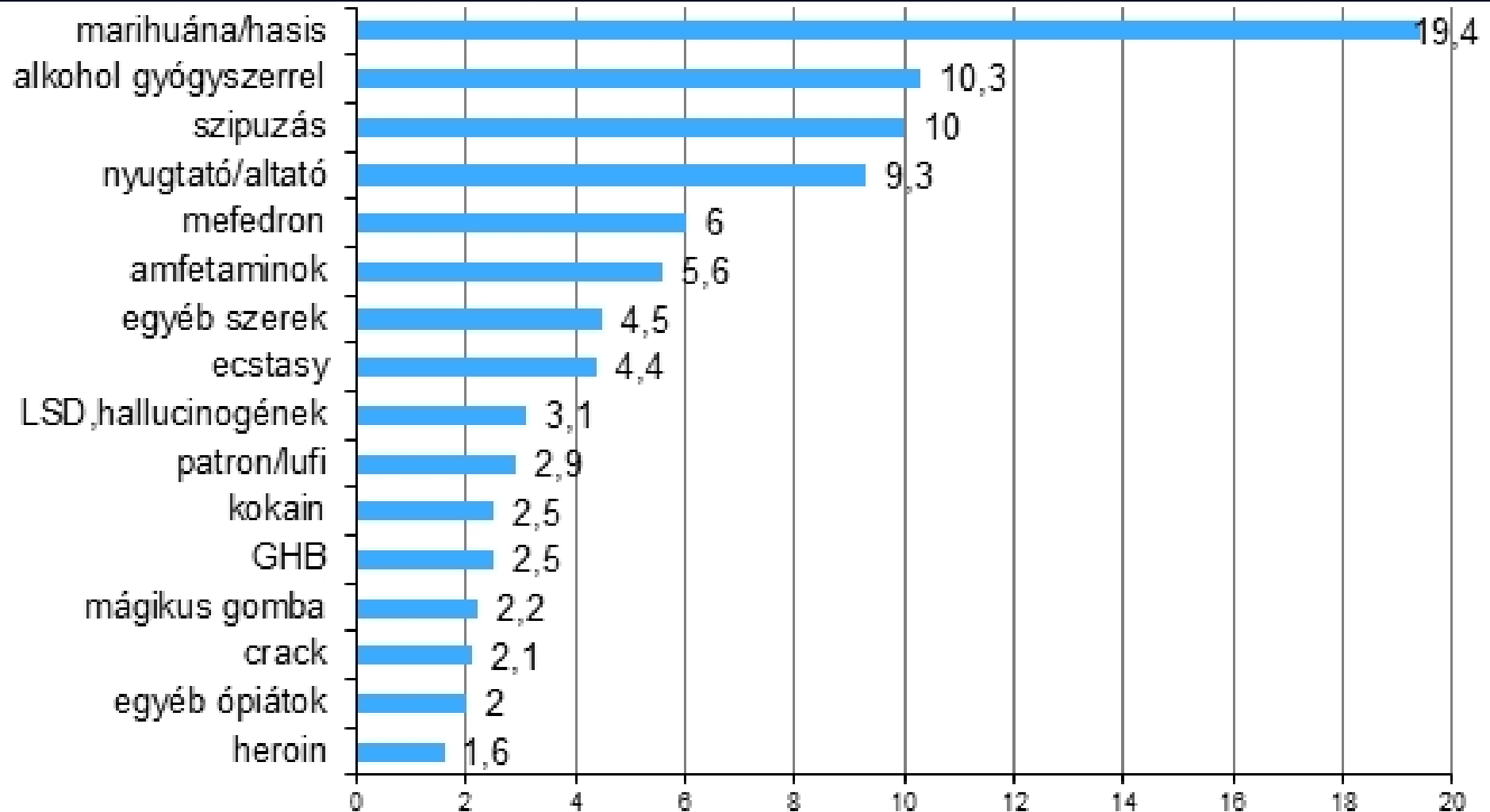
Trendek az illegális szerek fogyasztásában (ESPAD, 2011)

- Szignifikáns növekedés
- Nincs változás
- Szignifikáns csökkenés

Hungary

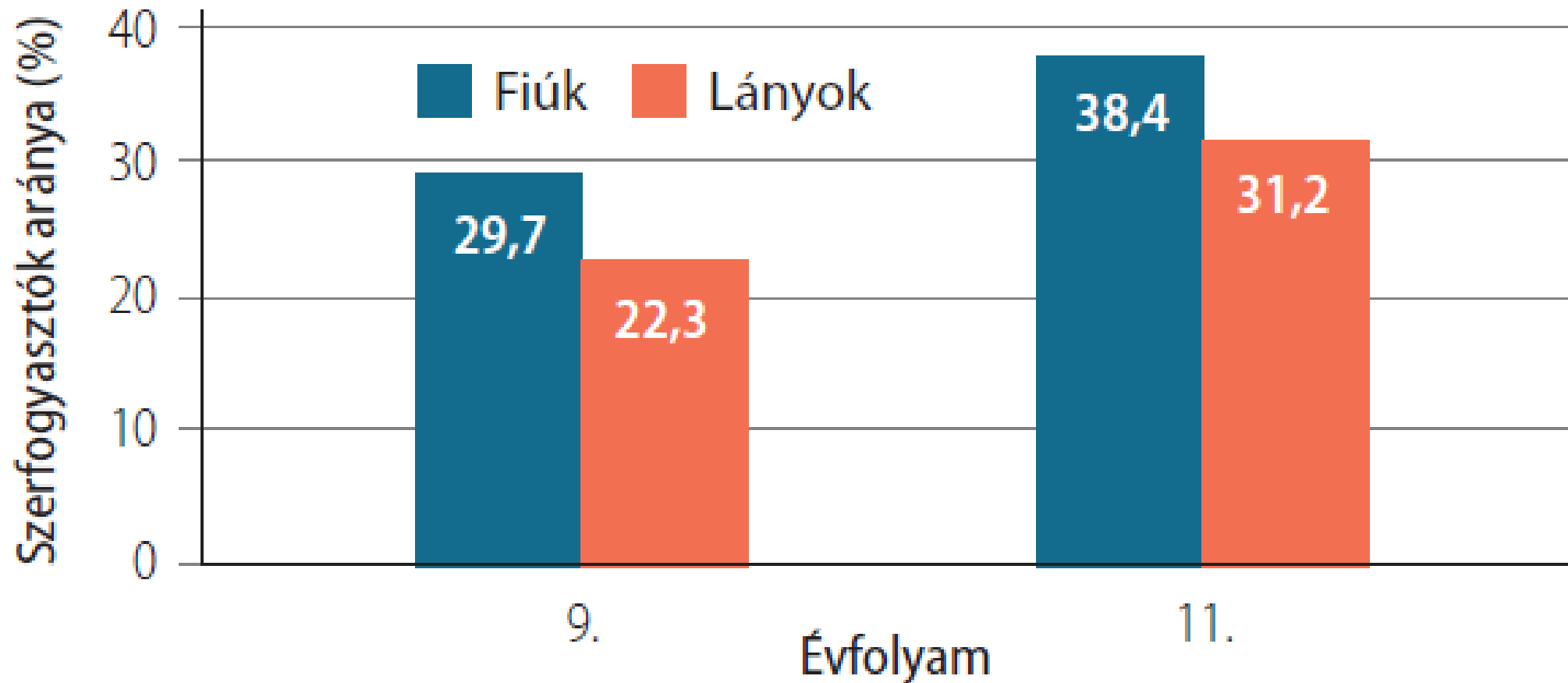

Szerenkénti életprevalencia értékek a 16 éves diákok körében 2011-ben (%)

Forrás: Elekes 2012
Nemzeti Drog Fókuszpont - Éves jelentés 2012

6.1. ábra | Illegális és legális szerfogyasztás életprevalenciája nem és évfolyam szerint (N = 4488)

A különböző szerek fogyasztásának életprevalencia-értékei (HBSC, 2010)

Fogyasztói magatartás	Életprevalencia-érték (%)
Együttes tiltott es legális drogfogyasztás	30,7
Kannabisz-fogyasztás	23,7
Visszaélésszerű gyógyszerhasználat	12,1
Amfetaminok – speed	8,7
Mágikus gomba, növényi drogok	5,6
Ecstasy, MDMA	4,9
Inhalánsok (ragasztó, oldószer)	3,8
Egyéb drog	3,2

A szerhasználat fokozatai

Kísérletező

Szociális-
rekreációs
használó

Szituációs
droghasználó

Intenzifikált
használó

Kényszeres
használó

Az egyes szertípusok használati gyakorisága a 9. és 11. évfolyamos tanulók körében (HBSC, 2010)

Szerfajták	Használat gyakorisága						
	Soha	1-2-szer	3-5-ször	6-9-szer	10-19-szer	20-39-szer	40-szer vagy többször
Kannabisz	76,3	8,0	2,2	1,5	1,2	1,0	1,9
Alkohol és gyógyszer együtt	89,3	7,2	1,4	0,9	0,4	0,2	0,6
Amfetaminok – speed	91,3	4,7	1,2	1,2	0,5	0,4	0,7
Mágikus gomba, növényi drogok	94,4	2,4	0,7	0,6	0,8	0,4	0,9
Gyógyszer, hogy feldobjon	94,5	3,4	0,5	0,5	0,2	0,2	0,6
Ecstasy, MDMA	95,1	2,5	0,8	0,4	0,4	0,2	0,5
Inhalánsok (ragasztó, oldószer)	96,2	2,0	0,5	0,5	0,2	0,2	0,4
Egyéb drog	96,8	1,2	0,6	0,3	0,3	0,0	0,7

Különböző szerek életprevalenciája településtípus szerint (HBSC, 2010)

Szerfajták	Főváros (%)	Megyeszékhely és város (%)	Falu, tanya (%)
Kannabisz	32,6	22,4	22,2
Visszaélésszerű gyógyszerhasználat	8,8	13,0	12,2
Ecstasy, MDMA	8,1	4,2	4,6
Amfetaminok – speed	12,6	7,6	8,7
Szerves oldószer, ragasztó	2,3	3,2	5,1

Szerhasználat és bullying (Arnold és mtsai, 2013)

- A bántalmazás résztvevőinek (áldozatok és elkövetők) különböző szempontú veszélyeztetettsége
  - Áldozat -> alacsony önértékelés, fokozott pszichés és szomatikus tünetek, depresszió, öngyilkossági gondolatok
  - Bántalmazó -> bűnelkövetői magatartásformák, alacsonyabb iskolai teljesítmény, „lógás”, lemorzsolódás (Berthold & Hoover, 2000; Nansel et al., 2003; Nansel et al., 2004, idézi Arnold és mtsai, 2013)

Szerhasználat és bullying (Arnold és mtsai, 2013)

	Ecstasy, MDMA	Amfetaminok (speed)	Alkohol és gyógyszer együtt	Visszaélészerű gyógyszerhasználat	Inhalánsok	Mágikus gomba, növényi drogok	Kannabisz
Elkövető	2,871**	2,485*	2,666**	1,539*	2,167**	1,853**	2,230**
Áldozat	1,076	0,895	1,029	1,816*	1,220	1,456	0,813
Elkövető és áldozat	1,710*	0,935	1,688*	1,867*	2,620**	1,727*	1,162

** $p < 0,0001$

* $p < 0,05$

Új pszichoaktív szerek (ÚPSz)

The image shows a screenshot of a Facebook page for a community named "Herbállomás Közösség". The cover photo features a black and white close-up of a person's open mouth with a small bird perched on the tongue. The profile picture is a green and blue location pin icon with the text "HERBÁLLOMÁS" below it. The page has 406 likes and is shared by Diána Pintér and 9 others. A post from the community is visible, dated February 19th at 11:03, with the text: "Nézzétek meg interjúnkat Felvinczi Katalinnal a prevenció jelenlegi, hazai helyzetéről." followed by a YouTube link.

Herbállomás
Közösség

406 ember kedveli ezt.
Pintér Diána és további 9 ismerős

Az oldal ajánlása az ismerőseidnek

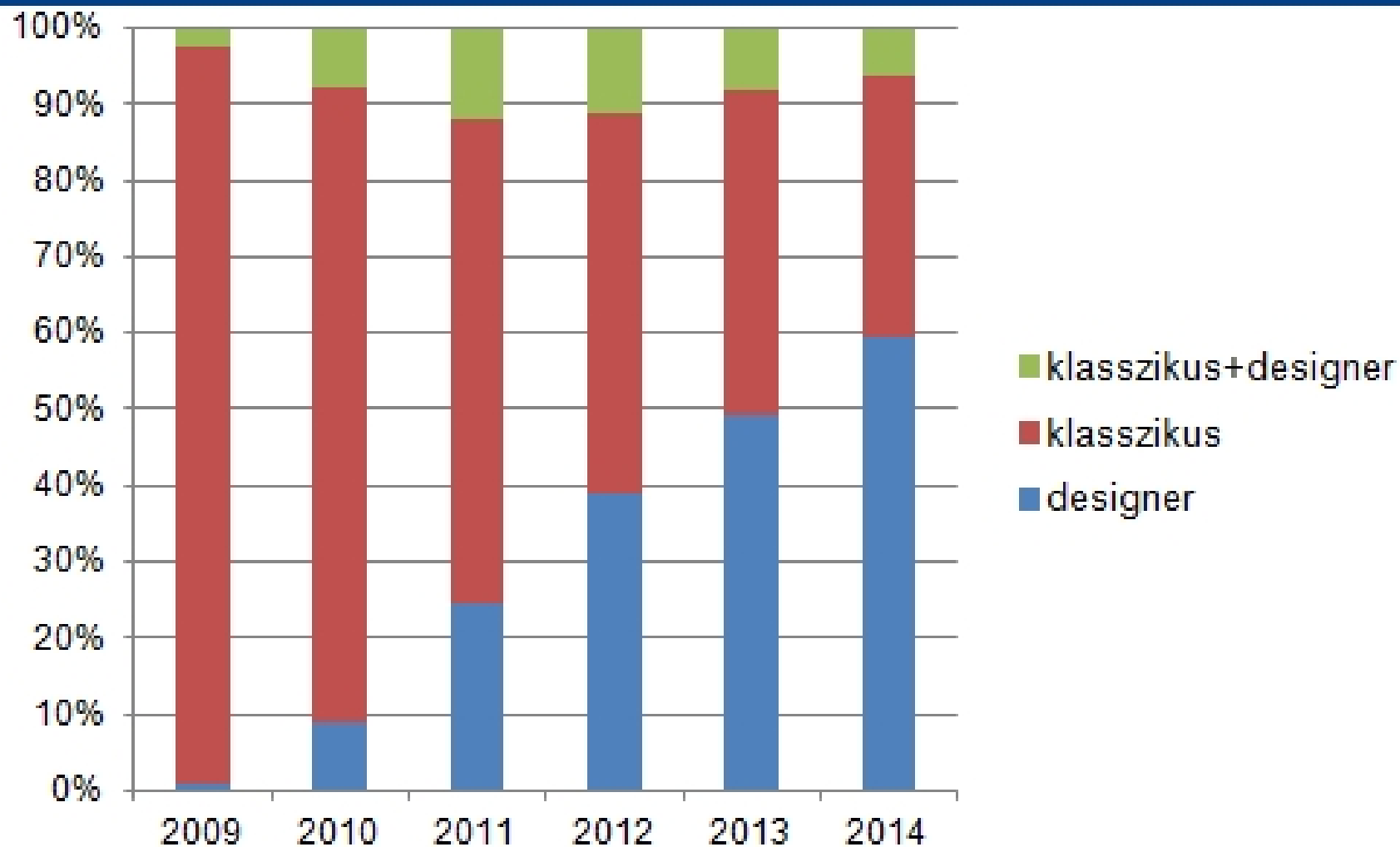
NÉVJEGY

A következő megálló: Herbállomás. A Herbállomás a Kék Pont Drogkonzultációs Központ és Drogambulancia Alapítvány kampánya amelynek célja a felépülés...

Herbállomás
február 19., 11:03

Nézzétek meg interjúnkat Felvinczi Katalinnal a prevenció jelenlegi, hazai helyzetéről.
<https://www.youtube.com/watch...>

„Klasszikus” és „designer” szerek előfordulási gyakorisága (%)
a lefoglalt anyagok között, 2009-2014 között

A legális ÚPSz-ek gyors terjedésének lehetséges okai (Tistyán és mtsai, 2011)

- Könnyű beszerezhetőség
- Tömegkommunikáció
- Erős kortárs nyomás
- „Trendiség”
- Veszélytelenség érzése
- Relatív kedvező ár (még az alkoholhoz képest is!)
- Nagyobb fokú tisztaság
- „Nagyon jó” hatások

Mik ezek az új pszichoaktív szerek (ÚPSz)?

- GHB (Gina)
- Mefedron (Kati, miau-miau, meow, Zsuzsi)
- MDPV (MDPK, Super Magic Coke vagy PV)
- Szintetikus kannabinoidok (Spice, herbál, biofű, műfű)

Szintetikus kannabinoidok

- 2011-ben az USA-ban a 12.-es diákok 11,4%-a fogyasztott szintetikus marihuánát a vizsgálatot megelőző évben – ezzel a szintetikus marihuána a 2. legnépszerűbb szer lett
- 2012-ben a helyzet nagyjából változatlan a 12.-esek körében – a 8. osztályosoknál 4,4%, a 10. osztályosoknál 8,8% az éves prevalencia aránya
- 2015-re a használat erősen csökkent (3-5%-ra) (Monitoring the Future, 2015)

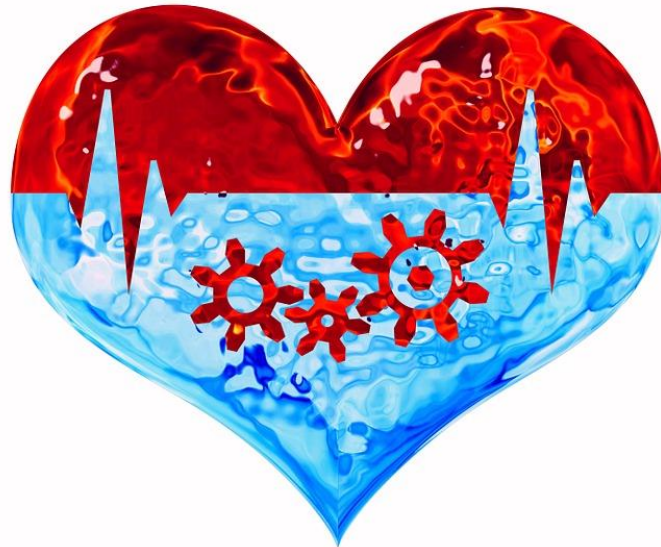
Iskolára való utalások egy kvalitatív kutatásban (Tistyán és mtsai, 2011)

- 60 mélyinterjú, Dél-Magyarország
- A mefedronról: „Interneten, akárhol meg lehetett venni, és már egészen fiatal gyerekek...Nincs korhoz kötve az interneten, az rendel, aki akar, annyit, amennyit akar.” (vendéglátóhely biztonsági őre) (Tistyán és mtsai, 2011, 12-13. o.)
- A mefedron terjedéséről: „Nagyon gyors. Kipróbálom, és másnap már mesélem, hogy milyen jó volt és nem is olyan drága, akkor tíz embernek már biztosan rögtön kell, főleg ha van nálam... és ez így megy, főleg a tinédzserek körében. Hogy egy buliban megkérdezi valaki, kersz egy új cuccot? És ha jó, vesz többet is, és ez így megy.” (fogyasztó) (Tistyán és mtsai, 2011, 15. o.)

Iskolára való utalások egy kvalitatív kutatásban (Tistyán és mtsai, 2011)

- A fogyasztói kör? Lement az egyre fiatalabb korcsoportokhoz, tehát már ilyen 13-14 éves gyerekek már lazán próbálnak különböző legális dolgokat. Korosztályonként egyébként változik, legalábbis az én meglátásom szerint. Az ilyen 13-14 éves gyerekek még az ilyen „smoke” meg az ilyen füstölő dolgokat próbálgatják, és utána az életkorral változik. (segítő szervezet munkatársa) (Tistyán és mtsai, 2011, 26. o.)
- „Hát én például az elején leginkább a füvet azt csak az iskolába, meg leginkább csak így alaptól használtam, hogy a gátlásomat feloldja. A bulizáshoz, vagy amikor délutánonként elmentem valahova, vagy ha rossz kedvem volt, akkor használtam inkább ilyen szintetikus drogokat. De egy idő után igazából mindegy volt, teljesen mindegy volt, csak így legyen valami.” (fogyasztó) (Tistyán és mtsai, 2011, 27. o.)

Általános szempontok,
módszertani megközelítések
a drogprevencióban

A prevenció szintjei

- Univerzális
- Szelektív/célzott
  - Pl.: Germany FRED – strukturált 6 hetes program fiatalok bűnelkövetőknek;
Strengthening Family Programme
- Indikált/javallott

Drogprevenciós irányzatok (Rácz, 2007)

- Információnyújtó programok
  - Nem túl eredményes...
- Érzelmi nevelés/fejlesztés megközelítés
  - Bár bekövetkeztek a várt pszichoszociális hatások, a droghasználatra kifejtett hatásuk csekély vagy nulla volt...
- Társas hatás megközelítés
  - „Immunizálás” és ellenállási készségek
  - Eredményes!

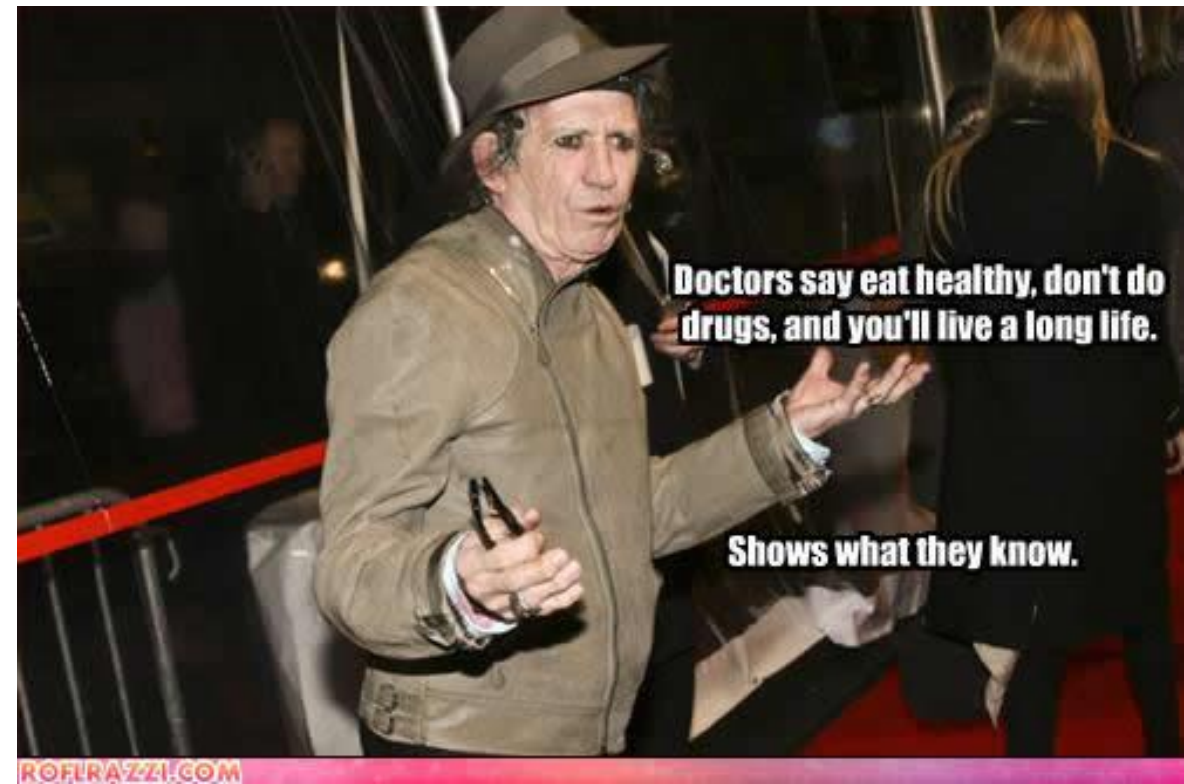

Drogprevenciós irányzatok 2. (Rácz, 2007)

- Integrált szociális hatás/kompetencianövelő megközelítés
  - Egyesíti a korábbi megközelítések előnyeit
  - Nagyobb hangsúly a készségeken, interperszonális kompetencián, sok gyakorlat
  - Eredményes (de: sokszor inkább a kísérletező használatot csökkenti)
- Átfogó egészségfejlesztő programok

Elkerülendő a prevencióban (Burkhardt, 2015)

- „Homo rationalis” feltételezése
- Nem interaktív programok
- Nyilvánvaló manipulatív szándék
  - „Ebből a pénzből vehettél volna...”
- Félelemalapú felhívások, túlzott fenyegetés
  - „Ha drogozol, belehalsz”
- Érvelés, amit könnyen megcáfolnak vagy ellentmond a tapasztalatoknak
- A befogadók homogén csoportként való kezelése

Helyette...

- Vita helyett:
  - Kérdések felvetése (pl. értékek)
  - Kognitív disszonancia kiaknázása
- Normatív meggyőződések megváltoztatása
- A „nem-használók” mint jól megkülönböztethető és vonzó csoport
- Szülőkre való fókuszálás (pl. szülői monitorozás)
- Társas készségek fejlesztése
- Nem egymagában álló kampány – differenciálás
  - Nem használók megerősítése
  - A bizonytalanok meggyőzés a ki-nem-próbálásban
  - A használók leszoktatásának irányában tett lépések

Összegzés – Általános alapelvek (NIDA, 2003, idézi Rácz, 2007)

- Protektív faktorok erősítése, kockázati tényezők csökkentése
- Kiterjesztés az összes pszichoaktív szerre
- Készségfejlesztés
- Interaktivitás
- Szülők bevonása
- Család-központúság
- Hosszú-távú, ismétlődő programok

Összegzés – Általános alapelvek (NIDA, 2003, idézi Rácz, 2007)

- Iskolai vagy családi programhoz párosuló közösségi programok, amelyek médiakampányokat és stratégiai-politikai változásokat tartalmaznak
- Drogellenes normát erősítő közösségi programok (minden szintén)
- Minden populációszegmens elérése az iskolában, speciális módszerek alkalmazása a veszélyeztetett populációknál
- Adott közösség jellegzetességeinek figyelembevétele
- Minél nagyobb a kockázat, annál intenzívebb és korábbi prevenció
- Életkor-specifikusság
- Költséghatékonyság

Néhány példa az újabb európai trendekre

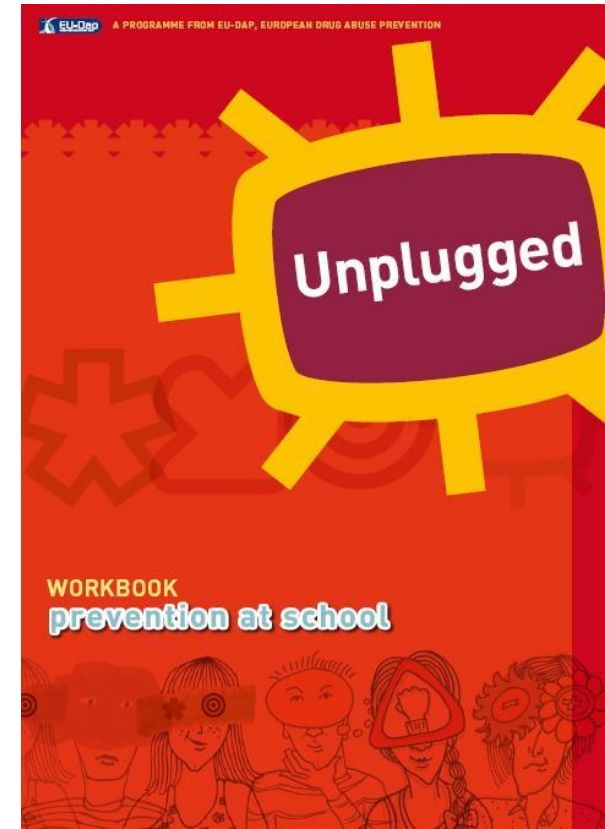
Az Unplugged, a Good Behavior Game (GBG) és az Örebro University
kutatásai, dióhéjban

Új irány a prevenciók fejlesztésében: MOST

- = Multiphase Optimization Strategy
- Hasonlít a mérnöki munkához
- Több fázis
  - A probléma azonosítása, világos célok meghatározása
  - „Csomag” kifejlesztése a probléma megoldására
  - A „csomag” problémára vonatkozó hatásának tesztelése
  - Ha eredményes, akkor a következő lépésben az elemek kibontása, további tesztelése
  - Ha nem eredményes, akkor a csomag elvetése (esetleg lehetséges jó elemek keresése a tovább bontással)

Unplugged

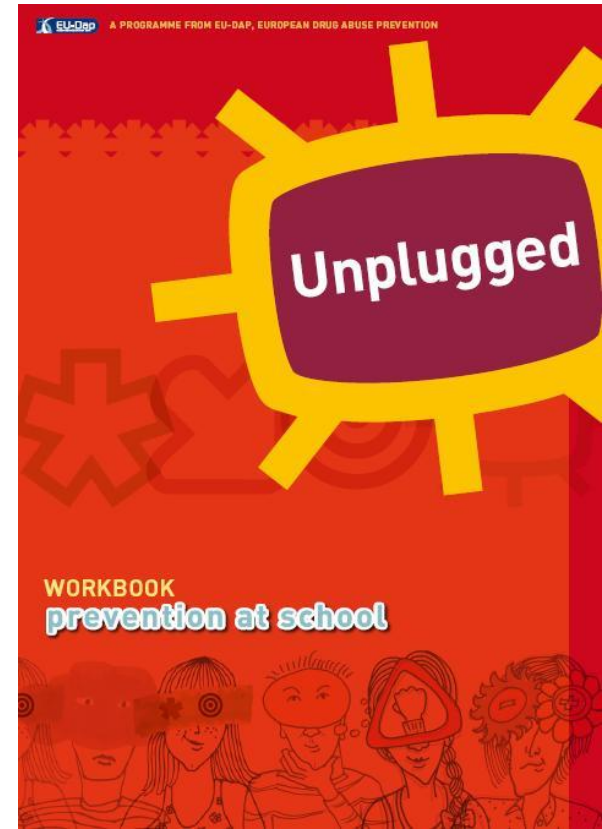
- Egy 13-14 évesekre irányuló drogprevenciós program, mely bizonyítottan hatékony elveken és módszereken alapul
- 7 ország, országonként 15, vagy 30 iskola
- Három változat:
  - alap kurrikulum – 12 tanóra, melyet kiképzett tanárok tartottak az osztályokban a rendelkezésükre bocsátott útmutató segítségével;
  - kortárs kurrikulum – az alapprogramon felül kortársakat is bevontak;
  - szülő kurrikulum – az alapprogram három szülői találkozóval egészült ki.

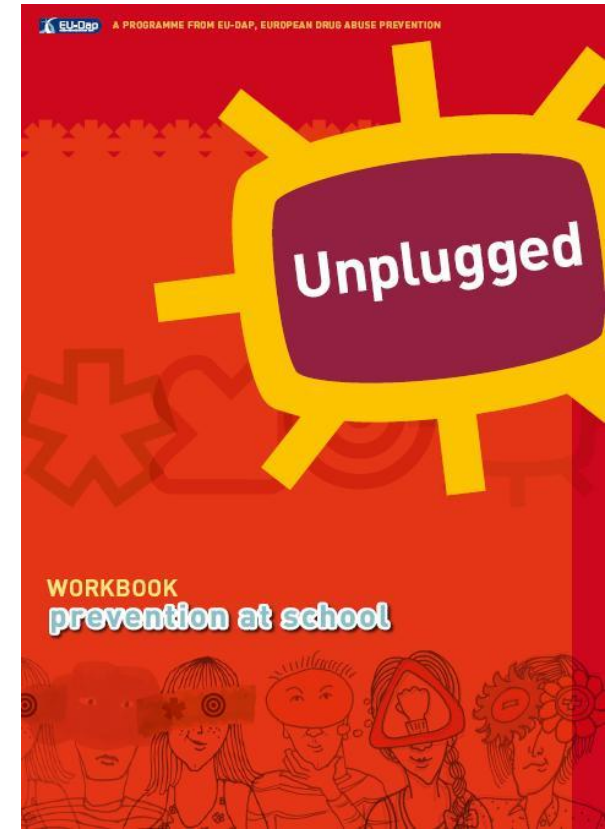
Unplugged

- A kontrollcsoporttal összehasonlítva a kísérleti csoportban lévő tanulók
  - 26%-kal kisebb valószínűséggel dohányoztak napi rendszerességgel
  - 35%-kal kisebb valószínűséggel részegedtek le rendszeresen
  - 23%-kal kisebb valószínűséggel használtak kannabiszt

Az Unplugged felépítése

1. Az Unplugged bevezetése
2. Lenni vagy nem lenni egy csoportban
3. Választások – Alkohol, kockázat és védelem
4. Hiedelmeid, normáid és ismereteid – tükrözik a valóságot?
5. Cigaretta, mint drog – tájékozódj!
6. Fejezd ki magad!
7. Get up, stand up
8. Party tiger
9. Drogok – légy informált!
10. Megküzdési készségek
11. Problémamegoldás és döntéshozás
12. Célok felállítása

Good Behavior Game (GBG)

- 1. osztály: 3 heterogén csoportra osztjuk az osztályt
- Nagy poszter felfüggesztése: megfelelő viselkedés, osztálytermi szabályok
- Minden gyerek proszociális viselkedéséért jutalmazzuk a csoportot, és nem jutalmazunk, ha a csoportban egy diák megszegi a szabályokat
- 10 perc, háromszor egy héten, majd egyre gyakrabban
- Egyre absztraktabb jutalmak

The image shows a classroom display for the Good Behavior Game (GBG). On the left is a "Good Behavior Game Team Assignment Chart" with five teams and their members. In the center is a poster titled "Our Class Rules" with four rules and corresponding illustrations. On the right is a word wall with various words and letters on colorful cards.

Team	Members
Team 1	John, Javier, Roberto, Madelon
Team 2	Ethan, Maddy, Alyssa, Jolene
Team 3	Kelli, Stephen, Braden, Nakeeb
Team 4	Trysten, Kayla, Nakia, Matthew
Team 5	Tony, Autumn, Blake, Kenic

Our Class Rules

1. We will work quietly.
2. We will be polite to others.
3. We will get out of our seats with permission.
4. We will follow directions.

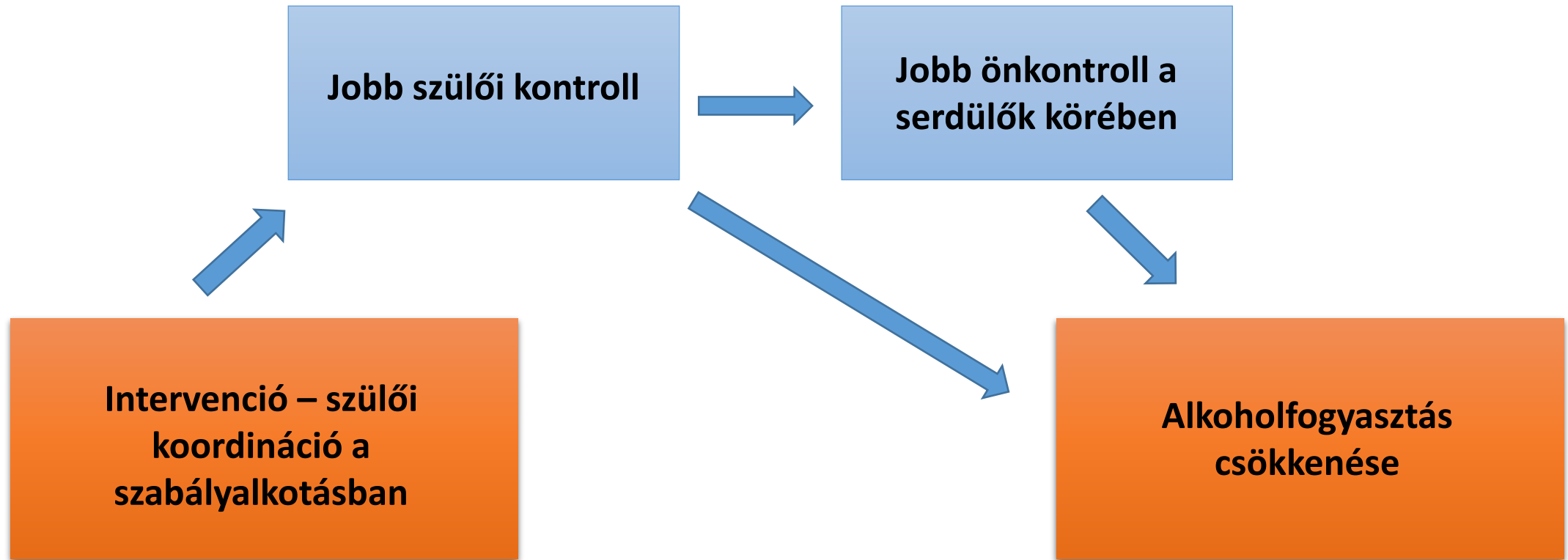
Word Wall: Aa, Bb, Cc, a, and, be, all, as, but, am, at, by, an, are, LI, Mm, Nn, like, me, may, no, little, my, make, not, now.

Good Behavior Game (GBG) – eredmények 19-21 éves korig tartó utánkövetést követően

Kimenetel	Csoport	GBG	Sztenderd osztály
Pszichoaktív szerrel való visszaélés és függőség	Minden férfi	19%	38%
	Agresszív férfiak	29%	83%
Rendszeres dohányzás	Minden férfi	6%	19%
	Agresszív férfiak	0%	40%
Alkoholabúzus és alkoholfüggőség	Minden férfi és nő	13%	20%

Az Örebro Prevenációs Program (ÖPP)

- Szülői és iskolai intervenció kombinálása
- Alkoholfogyasztásra vonatkozó szabályok

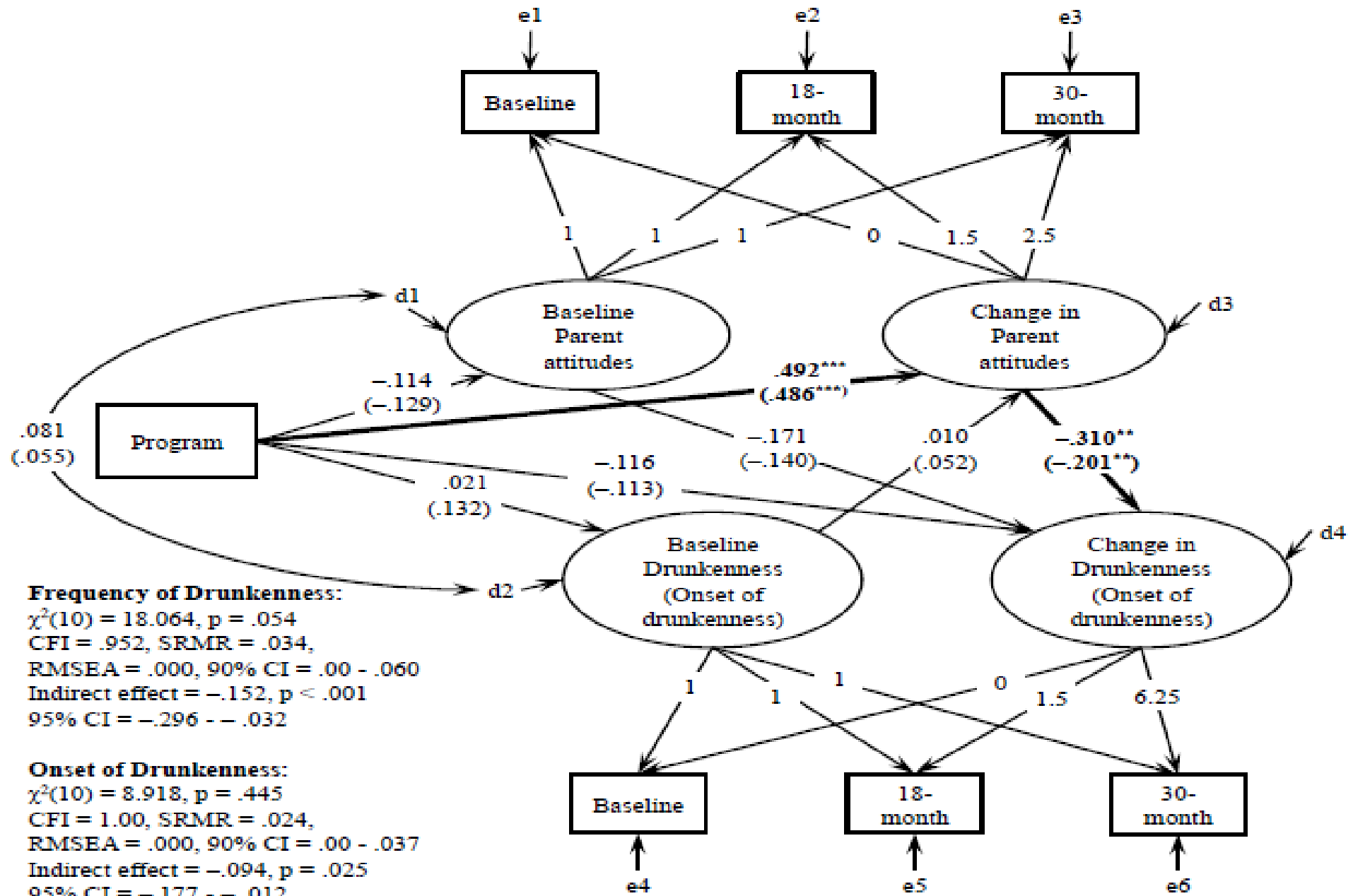
Az Örebro Prevenációs Program (ÖPP)

– az alapötlet

1. Sok szülőben él a hiedelem, hogy a 15-16 éves serdülők esetében az alkoholfogyasztás „normális” (elfogadott)
2. Nehéz meggyőzni a szülőket, hogy változtassanak a viselkedésükön (az erre irányuló meggyőzés azt sugallná: „Amit csinálsz szülőként, az ROSSZ”). Ezért könnyen ellenállhatnak az üzenetnek.
3. Viszont könnyű meggyőzni őket arról, hogy folytassák azt, amit tesznek. E stratégia üzenete: „Amit csinálsz szülőként, az JÓ”

Az Örebro Prevenációs Program (ÖPP)

- 30 perces bevezetés
- Szemeszterenként egy-egy 15 perces prezentáció a szülőknek, a gyermek 7, 8 és 9. osztályos korában
- A részegség és a bűnözés aránya is csökkent a prevenációs csoportban a kontrollcsoporthoz képest

Záró gondolatok a prevencióhoz

- Bizonyítékokon alapuló prevenció
  - a kognitív folyamatok helyett a normaalakítás és készségfejlesztés előtérbe helyezése
- Nagy szerepe van az implicit folyamatoknak – fontos a környezeti ingerek, hatások átalakítása
- Megfogalmazható cél a prevenció során: a szocializáció erősítése
- Az Internet, mint lehetőség (pl. Quit the shit, Volt Egy Szer)

Ajánlott linkek

- Tájékoztató a használói élményekről: <http://www.daath.hu/>
- Herbál Állomás: https://www.facebook.com/Herballomas/info/?tab=page_info
- Unplugged: http://www.eudap.net/Unplugged_HomePage.aspx
- Good Behavior Game: <http://goodbehaviorgame.org/>
- Life Skills Training: <https://www.lifeskillstraining.com/>
- Örebro Prevention Program: <https://clinicaltrials.gov/ct2/show/NCT01213108>

Felhasznált irodalom

- Arnold P., Zsiros E., Költő A., Huhn Zs., Németh Á. (2013). Iskolai agresszió és pszichoaktív szerhasználat a HBSC 2010 adatai alapján. A Magyar Addiktológiai Társaság IX. Országos Kongresszusa Siófok, 2013. november 21–23.
- Burkhardt, G. (2015). Introduction of Concepts of Prevention. ESADD Seminars, February 9-10, 2015, Dresden, Germany.
- Hibell, B., Guttormsson, U., Ahlström, S., Balakireva, O., Bjarnason, T., Kokkevi, A., Kraus, L. (2011). *The 2011 ESPAD Report. Substance Use Among Students in 36 European Countries*. URL: http://www.espad.org/Uploads/ESPAD_reports/2011/The_2011_ESPAD_Report_FULL_2012_10_29.pdf (letöltve: 2016. 02. 16.)
- Johnston, L. D., O'Malley, P. M., Miech, R. A., Bachman, J. G., & Schulenberg, J. E. (2016). *Monitoring the Future national survey results on drug use, 1975-2015: Overview, key findings on adolescent drug use*. Ann Arbor: Institute for Social Research, The University of Michigan. URL: <http://www.monitoringthefuture.org/pubs/monographs/mtf-overview2015.pdf> (letöltve: 2016. 02. 16.)
- Kellam, S. G., Mackenzie, A. C. L., Brown, C. H., Poduska, J. M., Wang, W., Petras, H., & Wilcox, H. C. (2011). The Good Behavior Game and the Future of Prevention and Treatment. *Addiction Science & Clinical Practice*, 6(1), 73–84.
- Nádas E. (2006). A drogmegelőzés nemzetközi trendjei. A 2006. december 12-én, a MADÁSZSZ szervezésében megrendezésre került „Ők hogyan csinálják” c. konferencián elhangzott előadás háttérdokumentuma. URL: http://drogfokuszpont.hu/wp-content/uploads/prevencio_nemzetkozi_trendjei.pdf (letöltve: 2016. 02. 16.)
- Németh Á., Költő A. (2011). *Serdülőkorú fiatalok egészsége és életmódja 2010. Az Iskoláskorú gyermekek egészségmagatartása című, az Egészségügyi Világszervezettel együttműködésben zajló nemzetközi kutatás 2010. évi felméréséről készült nemzeti jelentés*. Országos Gyermekegészségügyi Intézet, Budapest. URL: http://www.ogyei.hu/anyagok/HBSC_2010.pdf (letöltve: 2016. 02. 16.)
- Özdemir, M. (2015). Evaluating prevention programs. ESADD Seminars, February 9-10, 2015, Dresden, Germany.
- Özdemir, M., Koutakis, N. (2016). Does promoting parents' negative attitudes to underage drinking reduce adolescents' drinking? The mediating process and moderators of the effects of the Örebro Prevention Programme. *Addiction*, 111(2), 263-71.
- Paksi B. (2007). A drogepidemiológia alapjai: a drogfogyasztás elterjedtségének mérése. In Demetrovics Zs. (szerk.) *Az addiktológia alapjai I*. Eötvös Kiadó. Budapest. 229-253.
- Rácz J. (2007). A droghasználat megelőzése – preventív modellek és programok. In Demetrovics Zs. (szerk.) *Az addiktológia alapjai I*. Eötvös Kiadó. Budapest. 417-447.
- Tistyán, L., Szemelyácz J., Füzési Zs., Keszttyüs M., Busa Cs. (2011). A dizájner drogok Magyarországon 2010-2011-ben (szociológiai kutatás). Fact Intézet, INDIT Közalapítvány, Pécs. URL: http://fact.hu/sites/default/files/dizajner_drogok_Magyarorszagon_zaro.pdf (letöltve: 2016. 02. 16.)
- <http://drogfokuszpont.hu/szakteruleteink/korai-jelzorendszer/korai-jelzorendszer-tenyek-es-szamok/>

Képek forrásai

- 3. dia: <https://pixabay.com/hu/elemz%C3%A9s-statisztika-t%C3%A1bl%C3%A1zat-%C3%A1bra-810025/>
- 7. dia: <https://pixabay.com/hu/bor-%C3%BCveg-v%C3%B6r%C3%B6s-liquor-alkohol-38263/>
- 7. dia: <https://pixabay.com/hu/s%C3%B6r-alkohol-iv%C3%B3v%C3%ADz-ital-159822/>
- 7. dia: <https://pixabay.com/hu/vodka-palack-alkohol-ital-liquor-576718/>
- 22. dia: <https://pixabay.com/hu/cigaretta-nikotin-f%C3%BCgg%C5%91s%C3%A9g-szok%C3%A1s-150153/>
- 22. dia: <https://pixabay.com/hu/matchbox-m%C3%A9rk%C5%91z%C3%A9s-doh%C3%A1nyz%C3%A1s-33442/>
- 32. dia: <https://pixabay.com/hu/gy%C3%B3gyszerek-kokain-felhaszn%C3%A1l%C3%B3i-908533/>
- 32. dia: <https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Ecstasy-02.jpg>
- 32. dia: https://en.wikipedia.org/wiki/Lysergic_acid_diethylamide
- 32. dia: <https://www.flickr.com/photos/rumble1973/4470586803>
- 54. dia <https://pixabay.com/hu/sz%C3%ADv-eg%C3%A9szs%C3%A9g%C3%BCgyi-864605/>
- 58. dia: <http://risensources.com/wp-content/uploads/2011/04/celebrity-pictures-keith-richards-doctors-say.jpg>
- 64-66. dia: http://www.eudap.net/images/workbook_cover.jpg
- 67. dia: http://findings.org.uk/images/Kellam_SG_6.jpg
- 77. dia: <https://pixabay.com/hu/banner-fejl%C3%A9c-k%C3%A9rd%C5%91jel-k%C3%A9rd%C3%A9s-1090830/>

Itt a kérdések ideje! 😊

